

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og
teknologiledelse
Institutt for sosiologi og samfunnsvitenskap

Mia Tallerås Dimmeldal

Ungdoms Politiske Engasjement

En komperativ analyse av prosesser ved brede
målinger av politisk interesse og deltagelse, for
ungdom og voksne

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, våren 2013

Mia Tallerås Dimmeldal

Ungdoms Politiske Engasjement

En komparativ analyse av prosessene ved brede målinger av politisk interesse og deltagelse, for ungdom og voksne

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, våren 2013

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Helt siden jeg var 15 år og selv ble interessert i politikk har jeg undret meg over hvorfor ungdom sammenlignet med voksne blir sett på som så uengasjerte. Lenge har jeg grublet over at dette måtte da være en målefeil. For de fleste i min omgangskrets var engasjerte, men dog ikke i de tradisjonelle formene for politikk. Da jeg søkte meg inn på en mastergrad i statsvitenskap var egentlig temaet klart fra første dag, selv om fokuset har endret seg litt underveis.

I løpet av utdannelsen og spesielt masterskrivingen har jeg dessuten fått et innsyn i hvorfor mange unge ikke er mer aktive politisk, både teoretisk og personlig. Tiden under studiene er hektiske, og det er mange aktiviteter som utkonkurrerer et politisk engasjement.

For den lange veien hit er det mange å takk, i innspurten spesielt veileder Toril Aalberg for gode innspill. Alle mine gode kaffe-venner fortjener også mye takknemmelighet for sin gode støtte og råd det siste halvåret, både personlig og faglig. Der spesielt Hilde Bakkan og Ida Baalsrud har vært til stor hjelp med metode og korrektur. Jeg er også så heldig å ha en stor og flott familie som alltid har troen på meg, inkludert min kjære Boye Holden.

31. Mai 2013, Trondheim

Mia Tallerås Dimmeldal

Innhold

FORORD	III
KAPITTEL 1: INTRODUKSJON	1
1.1 BEGREPER	2
1.1.1 POLITISK ENGASJEMENT	2
1.1.2 UNGDOM	3
1.2 AKTUALISERING	3
1.2.1 DEN LAVE INTERESSEN	4
1.2.2 DEN LAVE DELTAGELSEN	5
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR	5
KAPITTEL 2: TIDLIGERE FORSKNING	7
2.1 TRENDER I POLITISK ENGASJEMENT	7
2.1.1 INTERESSE OG DELTAGELSE	8
2.1.2 INTERESSE I SAMFUNNET	8
2.2 PÅVIRKNING PÅ POLITISK ENGASJEMENT	9
2.2.1 ALDER	9
2.2.2 ANDRE PÅVIRKNINGER	9
2.3 HVA ER POLITIKK?	10
2.3.1 EN BRED FORSTÅELSE	11
2.3.2 EN SMAL FORSTÅELSE	11
2.3.3 UNGDOMS FORSTÅELSE	12
2.4 POLITISK INTERESSE	12
2.4.1 SELVRAPPORTERT POLITISK INTERESSE	13
2.4.2 INDIKATORER FOR POLITISK INTERESSE	13
2.5 POLITISK DELTAGELSE	14
2.5.1 KONVENSJONELL DELTAGELSE	15
2.5.2 IKKE-KONVENSJONELL DELTAGELSE	15
2.6 UNGDOMS POLITISKE ENGASJEMENT	16
2.7 POLITISK ENGASJEMENT	18
2.7.1 DEN TEORETISKE SAMMENHENGEN	18
2.7.2 DEN UTVIDEDE TEORETISKE SAMMENHENGEN	20
KAPITTEL 3: DATA OG METODE	23
3.1 DATA	23
3.1.1 UTVALGET	24
3.1.2 MEDBORGERUNDERSØKELSENS RELEVANS	24
3.2 ANALYSEN	25
3.2.1 FAKTORANALYSE	26
3.2.2 INDEKS	27
3.2.3 KRYSSABELLER	27
3.3 VALIDITET	28
3.3.1 SÅRBARHETEN VED ETT OG FLERE SPØRSMÅL	28
3.3.2 VALIDITETEN PÅ SVARET	28
3.3.3 DEN SUBJEKTIVE FORSTÅELEN	29

KAPITTEL 4: ANALYSE OG DISKUSJON	31
4.1 DEN TRADISJONELLE MÅLINGEN AV POLITISK INTERESSE	31
4.2 SMAL INTERESSE OG SMAL DELTAGELSE	33
4.3 SMAL INTERESSE OG BRED DELTAGELSE	35
4.4 BRED INTERESSE OG SMAL DELTAGELSE	39
4.5 BRED INTERESSE OG BRED DELTAGELSE	43
4.6 OPPSUMMERING	44
KAPITTEL 5: KONKLUSJON OG VIDERE FORSKNING	47
LITTERATUR	49
VEDLEGG A: TILGANGBREV FRA NSD	53
VEDLEGG B: DESKRIPTIV STATISTIKK	55
TABELL B1: DESKRIPTIV STATISTIKK ALDER	55
FIGUR B2: HISTOGRAM ALDER 14-84 ÅR.	55
TABELL B3: DESKRIPTIV STATISTIKK AV INDIKATORER BRUKT I FAKTORANALYSEN 14-84 ÅR	55
TABELL B4: UTTRUKKEDE VARIABLER FRA DEN FØRSTE ANALYSEN	57
VEDLEGG C: FAKTORANALYSE	59
FIGUR C1: SCREE PLOT UNGDOM OG VOKSNE	59
TABELL C2: TOTAL FORVENTET VARIANS FOR UNGDOM	59
TABELL C3: TOTAL FORVENTET VARIANS FOR VOKSNE	60
TABELL C4: DEN ROTERTE FAKTORMATRISEN FOR UNGDOM	60
TABELL C5: DEN ROTERTE FAKTORMATRISEN FOR VOKSNE	61
VEDLEGG D: KRYSSABELLER	63
TABELL D1: DE BREDE MÅLENE AV POLITISK INTERESSE OG DELTAGELSE, 14-84 ÅR.	63
TABELL D2: KJIKVADERATTEST FOR KRYSSABELLENE, UNGDOM OG VOKSNE	63
TABELL D3: CRAMERS V FOR KRYSSABELLENE, UNGDOM OG VOKSNE	63

FIGURER

FIGUR 1: POLITISK INTERESSE OG DELTAGELSE	19
FIGUR 2: TEORETISKE PROSESSER VED EN BRED MÅLING AV DELTAGELSE	20
FIGUR 3: TEORETISKE PROSESSER VED EN BRED MÅLING AV INTERESSE	21
FIGUR 4: POLITISK INTERESSE OG DELTAGELSE, SMAL OG BRED.	22

TABELLER

TABELL 1: PROSENT SELVRAPPORTERT POLITISK INTERESSE UNGDOM, INNDELTE I ALDERSKATEGORIER	32
TABELL 2: PROSENT SELVRAPPORTERT POLITISK INTERESSE FOR UNGDOM OG VOKSNE	32
TABELL 3: PROSENT KONVENSJONELL DELTAGELSE, INNDELTE I ALDERSGRUPPER	34
TABELL 4: PROSENT SELVRAPPORTERT POLITISK INTERESSE OG DELTATT KONVENSJONELLT, UNGDOM OG VOKSNE	34
TABELL 5: PROSENT IKKE-KONVENSJONELL POLITISK DELTAGELSE INNDELTE I ALDERSKATEGORIER	36
TABELL 6: PROSENT SELVRAPPORTERT POLITISK INTERESSE OG IKKE-KONVENSJONELL POLITISK DELTAGELSE	37
TABELL 7: UTDRAK FRA ROTERT FAKTORANALYSE, UNGDOM, VOKSNE.	40
TABELL 8: PROSENT HVOR MANGE SOM ER SAMFUNNSINTERESSERTE, INNDELTE I ALDERSKATEGORIER	41
TABELL 9: PROSENT HVOR MANGE SOM ER SAMFUNNSINTERESSERTE OG HAR DELTATT KONVENSJONELLT, UNGDOM OG VOKSNE	42
TABELL 10: PROSENT HVOR MANGE SOM ER SAMFUNNSINTERESSERT OG HAR DELTATT IKKE-KONVENSJONELLT, UNGDOM OG VOKSNE.	43
TABELL 11: UNGDOMS FORHOLD MELLOM SMAL OG BRED FORSTÅELSE FOR POLITIKK, PROSENTVIS OVERSIKT	45
TABELL 12: VOKSNES FORHOLD MELLOM SMAL OG BRED FORSTÅELSE FOR POLITIKK, PROSENTVIS OVERSIKT	45

Kapittel 1: Introduksjon

Politisk interesse står sentralt i studiet av politisk atferd. Det har siden starten av valgforskningen vært vist at høyt interesserte borgere deltar mer aktivt politisk, har flere meninger om politiske temaer og eksponerer seg selv mer for politisk informasjon enn de som er mindre interessert. Ungdom er en av de gruppene i samfunnet som er lite interessert og har en lavere politisk deltagelse i forhold til resten av befolkningen. Valgdeltagelsen ved stortingsvalg blant førstegangsvelgere (18-21 år) har ligge stabilt på 55 prosent siden 1997. Dette er omtrent 20 prosent poeng lavere enn befolkningen generelt (NOU 2011: 20).

Store forskjeller i politisk engasjement blant sosiale grupper av samfunnet er lite ønskelig av flere årsaker. Det er for eksempel viktig at politiske verv er likt fordelt blant ulike grupper i befolkningen for å sikre en best mulig representasjon i demokratiet (Heidar og Saglie 2002). Det er derfor mange bekymringer knyttet til ungdoms lave politiske engasjement, og det finnes mye forskning som presenterer ulike teorier for å forklare gapet når de sammenlignes med den voksne delen av befolkningen. Likevel viser det seg at ungdom deltar mer aktivt i andre former for politikk enn de konvensjonelle. Hvordan den politiske deltagelsen defineres og måles har en påvirkning på hvor godt ungdom kommer ut av forskningen. Det er trolig at også den tradisjonelle målingen av politisk interesse gir ungdom lavere tall. *Vil en bred måling av politisk interesse og deltagelse fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte?* Målet er å se om en utvidelse av interesse og deltagelse fører til at flere ungdommer havner i kategorien *de engasjerte*, og gjøre en sammenligning med den voksne delen av befolkningen for å se om endringene blir det samme som hos ungdom eller om en bredere måling minsker gapet mellom ungdom og voksnes politiske engasjement.

Politisk interesse er regnet for å være en psykologisk variabel bestående av latente indikatorer og har tradisjonelt blitt målt gjennom spørsmål som: ”I sin alminnelighet, hvor interessert er du i politikk? Er du meget interessert, ganske interessert, ikke særlig interessert eller ikke interessert i det hele tatt?”. Svarene utgjør den selvrapporterte politiske interessen, *i hvor stor grad du selv oppfatter deg som politisk interessert* blir ofte benyttet som eneste mål på standen av politiske interessen i samfunnet. Det er i hovedsak tre kritikker som er rettet mot å kun måle den politiske interessen gjennom bruk av selvrapportering, disse er: sårbarheten ved å bare stille ett spørsmål, validiteten på svaret og respondentens subjektive forståelsen av spørsmålet (Van Deth 1990). Det viser seg å gi mer valide målinger i form av en større forklaring i variansen når den politiske interessen måles gjennom flere indikatorer

(Van Deth 1990). Jeg skal derfor gjøre en annen måling av politisk interesse ved hjelp av flere indikatorer som vil tilsvare en bred måling av politisk interesse. Dette for å studere hvordan det politiske engasjementet endrer seg når vi endrer målingen av politisk interesse og deltagelse. Et av mine bidrag er å vise at det er flere måter å måle den politiske interessen på, der mine målinger gir større forklaring i varians, og kan ses på som mer robust enn den selvrapporterte politiske interessen. Analysene mine viser at en bredere måling av den politiske interessen gir flere interesserte ungdommer, men at dette ikke minsker gapet mellom ungdom og voksnes politiske interesse.

Jeg vil også vise at ved en bred måling av politisk deltagelse vil gapet mellom ungdom og voksnes politiske engasjement minske, og flere ungdommer kan ses på som engasjerte enn ved den tradisjonelle smale målingen. Hovedargumentet er at ungdom og voksne har en ulik oppfattelse av begrepet politikk, der ungdom har en smal forståelse av politikk og voksne en bred. Jeg vil videre knytte dette opp mot konvensjonell og ikke-konvensjonell deltagelse, som en form for smal og bred politisk deltagelse. Hovedfunnet mitt er likevel at en utvidet interesse og deltagelse sammen ikke fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte, verken i forhold til de tradisjonelle målingene eller mer engasjerte enn de voksne.

Analysene er gjort på data tilrettelagt av NSD gjennom Medborgerundersøkelsen fra 2001 med et utvalgt mellom 14-84 år, der unge mellom 14 og 30 år sammenlignes med den voksne delen av befolkningen, angitt som dem mellom 31-84 år.

1.1 Begreper

Oppgavens tema er politisk engasjement blant ungdom, dette fører til at det er noen begreper som bør avklares. Først kommer en avklaring av hva et politisk engasjement er, noe som vil bli mer utfyllende beskrevet i kapittel 2 der det ses på tidligere forskning. Ungdom er også et begrep som bør avklares, og det vil under aktualiseringen bli beskrevet nærmere hvorfor ungdom er nøkkelen til å forstå utviklingen av det politiske samfunnet og er viktig å forske på.

1.1.1 Politisk engasjement

Politisk engasjement brukes i denne oppgaven som et samlebegrep der forskning omtaler noen som både er politisk interessert og deltagende. Jeg antar derfor at interesse og deltagelse er gjensidig avhengige til å påvirke hverandre. Fokuset vil ligge på å se hvordan den politiske interessen og deltagelsen kan forstås og defineres, og at alle disse ulike kombinasjonene av en politisk interesse og politisk deltagelse til sammen vil utgjøre et politisk engasjement.

1.1.2 Ungdom

Jeg definerer ungdom til å være en sammensatt gruppe av unge mellom 14-30 år. I Norge betraktes man som barn til den dagen man fyller 18 år, deretter ansees man som voksen.¹ Videre har det å være voksen hatt en nær forbindelse med myndighetsalderen og retten til å ta egne valg. Begrepet voksen har vært i endring, og tidligere vært knyttet nært sammen med konfirmasjonsalderen (15 år) da man trådte inn i de voksnes rekke. Ungdom er et begrep som har kommet i etterkrigstiden for å beskrive fasen mellom det å være barn og voksen, men en avgrensning i alder har variert gjennom tidene og ungdomstiden har blitt lengre i takt med økt utdanning. Gruppen er blitt større og mer kompleks å studere (Fause 2011).

I denne oppgaven studeres et utvalg av respondenter mellom 14 til og med 30 år som kategorien ungdom. Likevel er ungdom sjelden sett på som en homogen gruppe (White 2004), og det er hensiktsmessig å også studere undergrupper som i mine analyser blir referert til som: *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år), *den eldre ungdommen* (18-23 år) og *de unge voksne* (24-30 år).² Tidligere forskning har vist at det skjer en utkrystallisering av de politiske holdningene når man nærmer seg 30 år. Dette fordi man da er blitt mer etablert i samfunnet gjennom arbeid og familie, og det er derfor hensiktsmessig å sette dette som et øvre tak som en del av gruppen ungdom (Jennings 1990). Videre vil alder som et mål på sosialisering være svært omtrentlig ettersom det sannsynligvis er selve sosialiseringen inn i samfunnet som har en betydning for den politiske deltagelsen og ikke alderen (Berglund 2002). Alder fungerer bare som et mål på sosialisering. Videre i denne oppgaven vil det benyttes forskning som har studert mindre deler av gruppen ungdom, hvilke aldersgrupper dette gjelder for vil bli kommentert i fotnoter.

1.2 Aktualisering

Både internasjonal og norsk forskning fokuserer på at det er et problem med dalende politisk engasjement i samfunnet, ungdom som senere skal utgjøre den store gruppen av voksne samfunnsborgere brukes som et speil for å se inn i fremtidens politiske deltagelse og som forskningsobjekter i forsøk på å øke det politiske engasjementet i samfunnet over tid.

Tankene om at det politiske engasjementet er generasjonsbetinget stammer fra ideen om at de kulturelle mønstrene som dannes i ungdomstiden tas med inn i det voksne livet og

---

¹ Det er viktig å merke seg at hva som defineres som ung og ungdom vil variere ut fra hvilke land man studerer. I Norge kan man argumentere for at denne grensen er høy fordi så mange unge tar høyere utdanning. Dette er videre drøftet i kapittel 1.2 og 2.2.1

² Tanken er hentet fra Lidén og Ødegård 2002: 29, men det er ikke ønskelig at data skal bestå av respondenter eldre enn 30 år på grunn av den teoretiske forankringen med livsfaser og krystalliseringspunktet.

blir varig. Dette kohort-perspektivet øker ungdoms makt i samfunnet fordi de ikke kan betraktes som en midlertidig avvikergruppe, men heller må ses som en del av utviklingen av samfunnet der ungdommens holdninger er dem som kommer til å bli gjeldende i fremtiden (Engelstad og Ødegård 2007). Kohortanalyser følger en generasjon gjennom tiden for å søke etter trekk som skiller seg ut fra tidligere generasjoner, en generasjonseffekt.³ Det er forventet at alle generasjoner vil opptre ulikt fordi de har en forskjellig historisk bakgrunn i samfunnet, noe som kan ses i sammenheng med Ingleharts postmaterialismeteori (Inglehart 1990). Tidligere er slike analyser blitt benyttet for å avdekke at det er forskjellige verdisyn i generasjonene og videre viser at dette også har en påvirkning på den politiske interessen (Bennett 1986).

1.2.1 Den lave interessen

Livsfaseeffekten betrakter alder som en indikator på hvor lenge man har vært en del av samfunnet og mener at engasjementet for deltagelse i samfunnet vil øke i takt med alderen fordi ens egen betydning, behov og fortjeneste ved å delta politisk øker med alderen (Van Deth 1990). Det trengs tid til å sette seg inn i politikk, og med økt utdanning og alder er det en høyere sannsynlighet for å oppnå en høy politiske interesse. ”Low levels of interest can be expected among young people being involved in the struggle for partners, houses, career opportunities, and the like” (Van Deth 1990: 302). Dette perspektivet har tro på at ungdoms lave interesse vil ta seg opp senere i livet når de har vokst seg inn i samfunnet, og at ungdoms lave politiske engasjement ikke er noe de vil ta med seg inn i voksenlivet, slik generasjonshypotesen peker på. Poenget er at aldersgruppen 14-30 år er i en livsfase der andre områder i livet slik som utdanning, jobb og valg av partner er av større betydning enn den politiske deltagelsen. Dette kan forklare hvorfor interessen øker når denne fasen av livet er over, noe som gjerne er i slutten av tjuårene i Norge. Det politiske livet blir naturlig nok også mer interessant når det har en større relevans for det daglige liv, det er grunn til å tro at starten på denne utviklingen skjer når ungdom oppnår mulighet til å stemme ved valg (Berglund 2002)⁴. Derfor var det ved lokalvalget i 2007 en prøveordning i 20 kommuner der man lot 16-17 åringer stemme for å se hvilken effekt dette har på deres politiske engasjement videre i livet (St.meld. nr. 33 2007-2008, Ødegård og Aars 2011).

---

³ For mer om Kohort analyser se: Berglund 2002, Inglehart 1990 og Hellevik 2001.

⁴ Berglund (2002) studerer ungdom mellom 18-30 år.

1.2.2 Den lave deltagelsen

Selv om den konvensjonelle deltagelsen i form av valgdeltagelse og partimedlemskap er lavere blant ungdom enn resten av befolkningen er det flere som har vist at ungdom i større grad er aktive i ikke-konvensjonelle former for politisk deltagelse.⁵ Der det er ikke-konvensjonelle aktiviteter som å skrive under på opprop, delta i demonstrasjoner, sende inn avisinnlegg eller skriftlige klager til myndighetene som har høyest deltagelse (Barnes 1979, Aardal 1990, Ødegård 2003). Likevel er det i stor grad den konvensjonelle deltagelsen det legges vekt på når det pekes på at ungdom er mindre politisk aktive enn resten av befolkningen. Hadde den ikke-konvensjonelle deltagelsen blitt sidestilt med den konvensjonelle så ville dette i noen grad minsket gapet mellom ungdom og voksnes politiske deltagelse, i alle fall gitt et mer nyansert bilde.

Det er bekymringen for en lav politisk deltagelse blant ungdom som gjør forskningen på ungdom og politisk engasjement relevant å studere nærmere, slik vi skal se at mange har gjort tidligere. Dette krever også en nærmere gjennomgang av hvordan vi måler politisk interessen og deltagelse blant ungdom. Ødegård (2001) har vist at ungdom har en annen forståelse for hva politikk innebærer enn den voksne delen av befolkningen. De tradisjonelle målingene av politisk interesse og deltagelse er i stor grad avhengig av den subjektive oppfattelsen av politikk. Denne oppgaven vil kunne være et bidrag til å se om andre målinger som kan oppfattes som bredere vil være mer robuste, og gi en større mulighet til en felles plattform for å sammenligne ungdom og voksnes politiske engasjement på. Denne oppgaven benytter seg også av et bredt utvalg av ungdom, og analysene vil være generaliserbare og kunne brukes til videre forskning på hele gruppen, ikke bare deler av gruppen ungdom slik mye av den tidligere forskningen har gjort.

1.3 Oppgavens struktur

Dette første kapitlet har gitt en kort introduksjon til oppgavens tema, begreper og aktualisering, noe kapittel 2 vil følge opp i form av en bredere gjennomgang av tidligere forskning satt i en teoretisk sammenheng. Fokuset vil ligge på å argumentere for at ungdom og voksne har en ulik oppfattelse av politikk og at dette fører til at de også svarer ulikt på spørsmål som omhandler politikk. Det vil også bli lagt vekt på å knytte sammen den politiske interessen med politisk deltagelse, der vi skiller mellom en smal og bred forståelse for både politisk interesse og deltagelse. Jeg vil her presentere en teoretisk modell som deler

---

⁵ For ungdom regnes også elevrådsarbeid og deltagelse i ungdomsråd som en konvensjonell deltagelse (Ødegård 2003).

befolkningen inn i fire grupper ut fra om man er politisk interessert og/eller deltar politisk. Disse fire gruppene er *de engasjerte*, *de instrumentelle*, *tilskuerne* og *de apatiske*. I tilknytning til modellen vil det også presenteres tre hypoteser som skal bidra til å besvare problemstillingen.

Kapittel 3 vil fokusere på data og metode, og legitimere de valg som er gjort for å kunne bekrefte at de brede målingene vil være generaliserbare, reliable og valide. Videre vil kapittel 4 presentere analysene komparativt for ungdom og voksne gjennom fire krysstabeller. Her vil det også være en diskusjon av resultatene opp mot problemstillingen og hypotesene. Til slutt vil kapittel 5 gi en kort oppsummering over funnene og avslutningsvis gi ulike forslag til flere områder som burde vært belyst innen temaet ungdoms politiske engasjement, og veien videre fra mine funn.

Kapittel 2: Tidligere forskning

I dette kapittelet skal jeg gå gjennom trender innen politisk engasjement, og vise den teoretiske sammenhengen mellom en politisk interesse og deltagelse. Målet med denne delen er å vise at det må finnes bedre måter å måle den politiske interessen og deltagelsen for ungdom på enn gjennom de tradisjonelle målingene. En av årsakene til gapet mellom ungdom og voksnes politiske engasjement er sannsynligvis at de to gruppene har en ulik oppfattelse av hva de betegner som politikk. De vil da også ha en ulik oppfattelse av hvilke aktiviteter som skal regnes som politiske. Da er det viktig å se nærmere på hva begrepet politikk kan omhandle og hvordan det utvikler seg sammen med hvilke aktiviteter som regnes som politiske. Politiske aktiviteter knyttes opp mot politisk interesse for å se nærmere på sammenhengen mellom en bred oppfattelse av hva politikk omhandler og en høy politisk interesse. I den politiske deltagelsen skilles det mellom konvensjonelle og ikke-konvensjonelle aktiviteter og jeg vil presentere ulike modeller som kobler sammen den politiske interesse og den politiske deltagelsen i form av fire ulike typer for politisk engasjement. I løpet av oppgaven fremstilles også tre hypoteser basert på tidligere forskning og teori.

2.1 Trender i politisk engasjement

Studiet av politisk interesse er forankret i den politiske deltagelsen og dens plass i demokratiet. Demokratiet skal være et folkestyre, og den politiske deltagelsen er kjernen i en demokratisk stat, derfor er det viktig å vite hva som fører til en økt politisk deltagelse. Det viser seg gang på gang at interesse fører til økt deltagelse, også politisk deltagelse. En interesse er en holdning som gjør at man har lyst til å delta, men fordi interesse ikke krever store anstrengelsen i forhold til deltagelse er det også naturlig at flere er interesserte enn deltagende. Likevel har det innen tradisjonell valgforskning vært en stødig sammenheng mellom at en økt politisk interesse gir en økning innen politisk deltagelse. Derfor var det bemerkelsesverdig når studier på 70-tallet viste at interessen for politikk steg uten at dette så ut til å øke den politiske deltagelsen i tradisjonell forstand (Kaase og Barnes 1979, Marsh og Kaase 1979). Funn om en stigende politiske interessen var også i skarp kontrast til den tradisjonelle valgforskningen som fremstilte den gjennomsnittlige borger som lite interessert og involvert i politikk (Gabriel og Van Deth 1995: 391). Det ble gjennomført videre forskning for å bekrefte eller avkrefte disse funnene (Van Deth 1991: 211, Gabriel og Van Deth 1995: 398, Van Deth og Elff 2004). Stigningen innen interessen og den videre forskningen gjorde

det mer interessant å studere sammenhengen mellom interesse og deltagelse. Søket startet også etter andre former for politisk deltagelse.

2.1.1 Interesse og deltagelse

Følgene av en stigende interesse viste seg å være en økning i aksjonsorienterte aktiviteter, som tradisjonelt sett ikke hadde blitt omtalt som politisk deltagelse. Dette skulle i midlertidig endre seg, og i takt med at flere aktiviteter ble regnet for å være politisk rettet, ble begrepet politisk deltagelse utvidet sammen med forståelsen for hva begrepet politikk skulle omhandle (Kaase og Barnes 1979). Fremdeles gir en politisk interesse større sannsynlighet for politisk deltagelse, men denne deltagelsen omfatter nå flere aktiviteter. Svingningene i politisk interessen blir videre sett på som en nøkkel til å forstå endringene i den politiske deltagelsen. Studiet av interesse ser også ut til å gi en forståelse for stabiliteten i mange andre politiske orienteringer enn den tradisjonelle valgforskningen. Et av hovedpoengene er at politisk interesserte personer deltar mer aktivt i samfunnet og utsetter seg for mer kunnskap enn de mindre interesserte borgerne (Van Deth 1990: 275).

2.1.2 Interesse i samfunnet

En høy politisk interesse indikerer også at befolkningen har en forståelse for hva som skjer i samfunnet og har mulighet til å fungere som et kontrollorgan i det representative demokratiet. Dette forholdet mellom individ og stat er en av grunnene til at høy politisk interesse er av større betydning for demokratiet enn høy deltagelse (Van Deth og Elff 2004). Kort sagt er det viktigere at det er flere som følger med dem som deltar enn at flest mulig er aktive politisk. Teoretisk sett er det også lettere å være politiske interessert enn deltagende fordi en holdning koster mindre tid og arbeid fra borgeren enn en handling (Bennett 1986: 38). Ut fra et kostnadsperspektiv er det logisk at det er flere som er politisk interesserte enn deltagende.

En høy politisk interesse gir også lysten til å orientere seg og skaffe seg kunnskap innen ulike politiske temaer i samfunnet. Kunnskapen vil føre til bedre informerte borgere og en større mulighet til å delta i politiske diskusjoner og andre politiske aktiviteter. I et hvilket som helst demokrati er borgernes involvering og engasjement i samfunnets styre sett på som sentralt, og en lav eller manglende politisk interesse er sett på som skadelig for demokratiet av de fleste. Kravet om at et minimumsnivå av politisk interesse er nødvendig for et stabilt demokrati er generelt akseptert (Van Deth og Elff 2004).

2.2 Påvirkning på politisk engasjement

Det er flere faktorer som påvirker det politiske engasjementet. Sosialøkonomiske faktorer er relevant for forklaringen av hva som påvirker graden av politiske interesse og deltagelse, der alder, utdanning og kjønn står sterkest. Dette er blitt vist i en rekke multivariate analyser (Barnes m.fl 1979).

2.2.1 Alder

I denne oppgaven er det lagt vekt på alder. Det er vanlig å skille mellom to måter å studere alder på. En fødsels-kohort der hvilket årstall man vokser opp under har en forklaring på den politiske interessen man får, dette ut fra generasjonsperspektivet som vi kort har vært innom i introduksjonen. Ellers benyttes alder som et mål på hvor lenge man har vært en del av samfunnet, dette biologiske målet ser bare ut til å spille en vesentlig rolle når man er i ungdommen eller i sin eldre dager (Van Deth 1990). Det er alder i denne forstand vi skal studere videre i oppgaven i forhold til ungdom. Kort skissert er svingningen av politisk interesse stigende hos *dem som er utelatt fra det representative demokratiet (14-17 år)*, men synker raskt i starten hos *den eldre ungdommen (18-23 år)* før interessen stiger igjen hos *de unge voksne (24-30 år)* og til man eldes da interessen flater ut (Bennett 1986). Dette forholdet mellom alder og politisk interesse beskrives som kurvelineært og det er en generell oppfattelse om at ungdom er de mest apatiske i befolkningen (Bennett 1986: 70, Watts 1999, Martinussen 2003).

2.2.2 Andre påvirkninger

Utdanning kan ses på som en operasjonalisering for en minimum mengde av kunnskap som kreves for å kunne orientere seg i det politiske landskapet. Det er logisk at en lavere utdanning vil være typisk for de med mindre kunnskap om politikk enn dem med en høyere utdanning. Følgelig er det politiske engasjementet proporsjonalt med nivået av kunnskap et individ har (Van Deth 1990). Utdanning har en direkte påvirkning på det politiske engasjementet i form av kunnskap, mens påvirkningen fra kjønn er avhengig av de sosiale rollene i samfunnet. Utdanningsnivået har økt kraftig de siste 30-40 årene i Norge, og da spesielt blant de yngre kvinnene. I dag har kvinner like lang utdanning som menn i de yngste generasjonene (Martinussen 2003⁶).

Tradisjonelt sett har det vært mannen som har hatt en større mulighet i tid, kunnskap og ressurser til å delta i det politiske livet. Denne forskjellen jevnes ut med høyere utdanning,

---

⁶ Martinussen (2003) ser på unge mellom 18-30 år.

og kvinner og menn deltar nå i nesten like stor grad i det politiske livet. Noe annet er det for den politiske interessen, selv om interessen ser ut til å øke i takt med utdanning er det enda et høyere nivå av politisk interesse blant menn enn hos kvinner (Martinussen 2003). Mye av den tidligere forskningen innenfor politisk interesse har forklaringer som går utenfor individet, slik som sosiale faktorer.

Når Norge sammenlignes med de andre skandinaviske landene gjennom blant annet den Europeiske samfunnsundersøkelsen (ESS) kommer de dårligs ut i undersøkelsen av den selvrapporterte politiske interessen (Hansen og Tjerbo 2003, Henriksen og Aalandslid 2006). Dette gjelder også gjennom det konvensjonelle målet på politisk deltagelse, valgdeltagelse. Selv om nordmenns valgdeltagelse ligger noe lavere enn svenskene og danskene er en valgdeltakelse på 76 prosent ved sist nasjonale valg i 2009 en høy oppslutning (SSB 2009). Derfor er det kanskje relativt sett ikke bekymringsverdig at ungdom har en lavere politisk interesse enn den voksne delen av befolkningen. Aktualiseringen gikk nærmere inn på faren for at ungdoms lave deltagelse skal bli generasjonsbetinget.

Jeg tror at dette er et resultat av at *den som har alt intet trenger*. Norsk ungdom har det for godt til å bruke tiden sin på politikk. Det norske samfunnet ser i stor grad ut til å gå over til å mer direkte former for politisk aktivitet og saksorienterte borgere (Henriksen og Aalandslid 2006, Martinussen 2003). Dette er mulig fordi Norge er en velferdsstat og har dekket opp om alle de viktige rettighetene og godene. Det viser seg også at nivået av politisk interesse blant befolkningen i stor grad er avhengig av den økonomiske utviklingen i landet (Van Deth og Elff 2004).

2.3 Hva er politikk?

Politikk kan være *alt* eller *ingenting*. Politikk kan omfatte alle samfunnsområder og det er noen som hevder at så lenge du er en del av samfunnet deltar du politisk. Andre igjen hevder at politikk kun omhandler de politiske partiene og det arbeidet som blir utført på stortinget. Det er tydelig at det er svært forskjellige meninger om hva politikk er, og at det ikke hersker en felles oppfattelse slik forskere ofte antar når de undersøker politikkenes posisjon i samfunnet kvantitativt. Forståelsen av politikk er i den virkelige verden er individuell. Jeg tror at det er menneskers ulike forståelse for politikk som er en av grunnene til at tradisjonelle målinger av politisk engasjement viser et stort gap mellom ungdom og voksne. Derfor er det viktig å se nærmere på de ulike oppfatningene som finnes av politikk, fra *alt* til *ingenting*.

2.3.1 En bred forståelse

”Politikk er alle sosiale forhold som omhandler makt, styre og autoritet” (Østerud 2007: 209) er en bred definisjon for hva politikk er. Makt, styre og autoritet innebærer å bestemme. Hva som skal bestemmes er derimot ikke videre definert. Det er oppgitt at det er samhandlinger i samfunnet som skal bestemmes, og at dette ligger nært opp mot å bestemme gjennom å påvirke. Hvem som skal bestemme og hvem som skal påvirkes er det ikke noe tydelig bilde av og definisjonen anses derfor som en bred oppfattelse av hva politikk omhandler. Det finnes også flere definisjoner av politikk som er brede: ”Political participation refers to those activities by private citizens that are more or less directly aimed at influencing the selection of governmental personnel and/or the action they take” (Verba og Nie 1972: 2). Her er det tydelig at politikk er en aktivitet som har mål om å endre eksisterende forhold. Det påpekes også i denne definisjonen at det er de som styrer staten som skal påvirkes av private borgere.

Oppsummert kan politikk bredt forstått defineres som ”...den aktiviteten som går ut på å styre eller lede samfunnsutviklingen... Kort kan man derfor si at politikk gjelder samspillet mellom staten og det øvrige samfunnet” (Berg 2012: 1). Det kan forstås som at en aktiv deltagelse der man er med på å forme samfunnet kan regnes for å være en politisk aktivitet. Likevel kommer det frem at man kan gjøre et tydelig skille mellom hvem som tilhører staten og det øvrige samfunnet og at det er samspillet mellom disse som er politikk. Denne definisjonen legger likevel mer opp til at det er samfunnets oppgave å påvirke staten.

2.3.2 En smal forståelse

”Den snevre betydningen avgrenser politikk til det som foregår gjennom de politiske institusjonene, slik som valg, lovgivning, pressgruppevirksomhet, regjeringsdannelse og statsstyre” (Østerud 2007: 209). Denne definisjonen inneholder eksempler på aktiviteter som kan regnes som politisk rettet. Her nevnes det ikke noe om bestemmelse eller påvirkning, eller at det er de private borgere som skal påvirke staten. Ut fra denne definisjonen kan det tolkes som at det er staten og styret av staten som er politikk. Styringen av staten og statens forsøk på å påvirke samfunnet kalles på engelsk *policy*. Samfunnets forsøk på å påvirke staten kalles derimot for *politics*. I det norske språket har vi ikke en slik inndeling av ordet *politikk*, men den snevre definisjonen som er brukt her kan sidestilles med det engelske ordet *policy* og den brede definisjonen kan ses på som *politics*. Forskjellen vil være at i en bred forståelse er det borgerne som påvirker staten, mens i en snever forståelse er det staten som påvirker borgerne.

2.3.3 Ungdoms forståelse

Ungdom ser i stor grad ut til å tenke på politikk som statens måte å påvirke samfunnet på. Dette kan henge sammen med at ungdom er en gruppe av samfunnet som enda ikke i like stor grad som de voksne har et behov for å påvirke staten mot endring. Ungdom er i en livsfase der det er oppstart av utdanning, jobb, skatt, eiendom og valg av partner som er viktigere enn å bedrive politikk gjennom å påvirke staten. Det er derfor forståelig at ungdom utvikler sin forståelse fra en snever definisjon der det er statens oppgave å påvirke samfunnet, til en bredere definisjon der det er samfunnets oppgave å påvirke staten.

Forståelsen for hva politikk omhandler utvikler seg fra en snever forståelse når man er ung til en bred forståelse når man er voksen. Denne ulike bredden av begrepet politikk er også nært knyttet opp mot hvilke aktiviteter man regner som politiske (Bhavnani 1991). Der naturlignok dem som forbinder politikk med den rene partipolitikken vil se langt færre aktiviteter som politisk rettet enn dem som mener at politikk er alle aktiviteter der man påvirker andre. De med en snever definisjon av politikk vil derfor ikke nødvendigvis se på sitt samfunnsengasjement som politisk, og heller ikke en rekke av sine aktiviteter. En person med en bred definisjon av politikk derimot vil kunne påstå at alle disse aktivitetene er politiske.

En beskrivelse av dette er samfunnsengasjement, som ikke blir betegnet som politisk deltagelse av ungdom, men som å favne et større engasjement enn det politiske engasjementet. Når de blir bedt om å beskrive dette samfunnsengasjementet nærmere ser dette ut til å være sidestilt med en bred definisjon av hva politikk omhandler. Dette gir grunn til å anta at ungdom har en snever definisjon av politikk og at de gjør et skille mellom politikk og samfunnsengasjement i motsetning til de voksne der de fleste har en bred oppfatning av politikk (Ødegård 2001).

2.4 Politisk interesse

Hva er en politisk interesse? Interesse stammer opprinnelig fra latinsk og kan oversettes til ”å være imellom, være av viktighet” eller ”relativt varig opptatthet hos enkeltpersoner, av visse objekter, ideer eller aktiviteter” (Store Norske Leksikon 2007). En interesse er nært knyttet opp mot deltagelse og de er gjensidig avhengige til å påvirke hverandre. Politisk interesse bli ofte brukt synonymt med uttrykkene: ”politisk involvering”, ”interesse i politikk”, ”psykologisk involvering” og ”politisk apati” (Van Deth og Elff 2004: 479). Den politiske interessen har også blitt beskrevet som ”politisk engasjement” eller ”politisk involvering” selv om denne oppgaven ikke skal bruke slike termer. Videre blir dem som ikke er politisk interesserte i det hele tatt referert til som apatiske ”uten følelse for” (Bennett 1985: 3). Jeg har

valgt å definere politisk interesse som: "the degree to which politics arouses a citizen's curiosity" (Van Deth 1990: 278).⁷ Denne definisjonen er avhengig av hvordan man velger å definere politikk.

Det er mange som refererer til sin faktiske deltagelse når de svarer på om de er politisk interesserte, i stede for å tenke over om de er interesserte. Det er lett å relatere en interesse til en deltagelse, man kan da vel ikke være interessert uten å delta, eller? Det er fullt mulig å være politisk interessert uten å delta politisk, disse blir betegnet som *tilskuere* som vi skal komme tilbake til i sammenkoblingen av en politisk interesse og deltagelse i del 2.7. Om man ser på seg selv som politisk interessert har en stor avhengighet om hva man betegner som politikk til å være. Diskusjonen i delen over viste at dem med en smal oppfattelse av politikk vil ha en større terskel for å oppfatte seg selv som politisk aktive. Når den politiske interessen er avhengig av deres aktiviteter vil oppfattelsen av politikk også påvirke den selvrapporterte politiske interessen.

Jeg har kort vært inne på hva som kan betegnes som en politisk interesse, og at det er vanlig å skille mellom en interesse via selvrapportering og en interesse målt via indikatorer. Politisk interesse er tidligere blitt studert innen psykologi og sosialdemokratiske studier av individet, men senere også innen samfunn og demokratiet (Van Deth og Elff 2004).

2.4.1 Selvrapportert politisk interesse

I tillegg til oppfattelsen av politikk vil den politiske interessen være svært avhengig av hva man oppfatter som politiske deltagelse og hva som kan betegnes som en interesse. Derfor blir den politiske interessen ofte referert til som et subjektivt mål, som baserer seg på om og i hvilke grad du selv oppfatter deg som politisk interessert. Dette kalles ofte for selvrapportert politisk interesse, eller subjektiv politisk interesse. Den tar ikke utgangspunkt i en felles definisjon av hva politikk er, eller hva som skal forstås som en interesse. Tradisjonelt har dette vært den hyppigste måten å måle den politiske interessen på. Både innen valgforskning og andre kvantitative undersøkelser. Jeg vil presentere en alternativ måte å måle den politiske interessen på, som jeg mener at gir et bedre sammenligningsgrunnlag mellom ungdom og voksne.

2.4.2 Indikatorer for politisk interesse

Politisk interesse har blitt behandlet av flere som en latent variable som består av flere indikatorer som til sammen utgjør en bred måling av politisk interesse. Dette gir en alternativ

---

⁷ For flere definisjoner av politisk interesse se: Van Deth 1990, Gabriel 1995 og Shani 2007

måte å studere den politiske interessen på. Blant disse indikatorene er det særlig tre kategorier som er blitt benyttet innen tidligere forskning når man studerer den politiske interessen, disse er diskusjon, deltagelse og om man følger med i media.

Diskusjon av politikk kan benyttes som en indikator fordi en slik oppførsel viser et minimum av politisk interesse: ”a good indicator of political interest is whether or not people discuss politics with others” (Inglehart 1997: 309). Særlig kan dette være begrunnet når diskusjonen er blant venner, fordi dette henter til at temaet er tatt opp frivillig som ett utfall av interesse, i motsetning til når diskusjonen skjer i regi av skolen (Van Deth 1991: 204). Det er også venner som samtalepartner om samfunnsaktuelle temaer som ungdommen selv oppgir at de oftest diskuterer med (Ødegård 2001: 102). Videre kan de som ikke diskuterer politikk med venner anses som politisk apatiske fordi man ofte snakker om det man er interessert i (Van Det 1991: 204). Diskusjon er dermed en god indikator og Van Deth (1990) bruker den alene som indikator på samme nivå som den selvrapporterte interessen. Faren er da at målingene igjen kun er avhengig av et enkelt spørsmål og den individuelle forståelse av hvilke diskusjoner som kan betegnes som politiske.

Videre vil ulike former for politisk deltagelse være gode indikatorer, selv om man ikke trenger å være interessert for å delta eller å delta selv om man er interessert. En annen indikator er hvor godt man følger med på de politiske diskusjonene som foregår i media. Dette er nært knyttet opp mot kunnskap om politikk. Ødegård (2001: 103) har vist at så mange som opp mot halvparten av ungdom daglig bruker avis og tv til å følge med på samfunnsspørsmål, mens i underkant av ti prosent benytter seg av internett. Van Deth (1990) har brukt dette som en av de positive politiske handlingen som indikerer en politisk interesse. Verba, Sidney og Norman H. Nie (1972) prøver også å måle den generelle psykologiske involveringen i politikk, der den politiske interessen undersøkes gjennom indexing. Der de måler den *selvrapporterte interessen, diskusjoner og hvor godt de følger med i media*. Variabelen *å følge med i media* ut til å være en god indikator til målingen av politiske interessen.

2.5 Politisk deltagelse

Er det slik at alle aktiviteter som har mål om å bedre samfunnet kan regnes som politisk deltagelse, eller er det tydeligere rammer? Det finnes helt klare definisjoner for hvilke aktiviteter som skal regnes som politiske, men også rangeringer av disse aktivitetene. Det er denne rangeringen det hersker størst uenighet om. Hvordan kan man påstå at noen aktiviteter er mer politiske enn andre, når dette i stor grad er avhengig av om aktiviteten er ment for å

påvirke. Er det slik at denne rangeringen er basert på hvilke aktiviteter som har størst effekt, eller er det de aktivitetene som flest benytter seg av som scorer høyest? Her er det mange spørsmål å stille seg, likevel er det tydelig at det er noen aktiviteter som lett kan betegnes som politiske fordi de *hver gang* har som mål om å påvirke. Det er i stor grad disse aktivitetene som har blitt kategorisert og rangert. Innenfor politisk deltagelse skilles det mellom to former for deltagelse der den første omtales som konvensjonell eller tradisjonell form for politisk deltagelse.

2.5.1 Konvensjonell deltagelse

Den konvensjonelle deltakingen omfatter forsøk på å øve politisk innflytelse gjennom representative kanaler, som ved å ta opp saken med en politiker eller offentlig tjenestemann, være medlem av et parti eller gjennom deltaking i valg (Henriksen og Aalandslid 2006: 101).

Dette omhandler: valgdeltagelse, partimedlemskap og andre aktiviteter forbundet med valgkamp.⁸ Aktivitetene har som mål om å påvirke styret av staten indirekte gjennom valg av politiske representanter. Tradisjonelt sett har det vært slike aktivitetene som har rangert høyest på skalaen over politisk deltagelse fordi disse aktivitetene er lette å måle kvantitativt og har gitt liten tvil om at de har som mål om å påvirke styringen av staten.

Det er de konvensjonelle aktivitetene som siden starten av demokratiet har blitt regnet for å være politiske og fått sitt stempel for å være den største plattformen for påvirkning (Berelson, Lazarsfeld og McPhee 1968). Likevel har det de senere årene vært et fall i konvensjonelle aktiviteter i Norge (Henriksen og Aalandslid 2006, Berglund, Frode, Ingvild S. Reymert og Bernt Aardal 2011). Noe av grunnen til dette kan være at disse aktivitetene har nådd sitt toppunkt og det ikke lenger er like viktig å benytte seg av disse tradisjonelle formene for politisk aktivitet, når det finnes andre alternativer for å påvirke mer direkte. I takt med at det har blitt flere aktiviteter og at muligheten til å påvirke har økt, er konvensjonelle aktiviteter blitt en del av den smale forståelsen for hva politikk omhandler. Utviklingen har ført til at politisk deltagelse omhandler så mye mer enn bare det å stemme ved valg eller å være medlem av et parti.

2.5.2 Ikke-konvensjonell deltagelse

Den andre formen for politisk deltagelse, ikke-konvensjonell deltagelse, er karakterisert av sin direktehet gjennom grasrotengasjement eller et aksjonspreg. Videre kan dette avgrenses til å være aktiviteter i individuell eller kollektiv form og preges ofte av å være ad-hoc-orienterte og

---

⁸ For ungdom regnes også elevrådsarbeid og deltagelse i ungdomsråd som en konvensjonell deltagelse (Ødegård 2003).

innenfor en avgrenset tid (Lidén og Ødegård 2002). Eksempler på slike aktiviteter kan være å ha:

Skrevet under på opprop, aksjonslister, underskriftskampanjer eller lignende for å fremme en bestemt politisk sak. Deltatt i demonstrasjoner, aksjoner eller lignende for å fremme en bestemt politisk sak. Skrevet i avisen for å fremme en bestemt politisk sak. Sendt skriftlig klage, fremmet annet forslag eller lignende til myndighetene (Aardal 2007: 307).

De ikke-konvensjonelle aktivitetene ble mer fremtredende på slutten av 1960-årene når sosiale bevegelser i større grad benyttet seg av demonstrasjoner, underskriftslistor og aksjoner for å påvirke politiske prosesser direkte. Dette førte til at alle aktiviteter som ikke var konvensjonelle ble klassifisert som ikke-konvensjonelle, utradisjonelle eller ukonvensjonelle politiske aktiviteter. Etterhvert har denne formen for politisk deltagelse blitt mer utbredt og sidestilt med den konvensjonelle deltagelsen (Togeby 2007). I Norge er det fremdeles en svært høy valgdeltagelse og mange som er medlemmer av politiske partier, og derfor vil det ta tid før de to formene for deltagelse er sidestilt. Det viser seg derimot at det i stor grad er de samme menneskene som deltar i konvensjonelle og ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter.

Det er langt flere politiske aktiviteter som kan regnes som ikke-konvensjonelle enn konvensjonelle. Den største forskjellen er at de prøver å skape endringer i staten mer direkte. Ikke-konvensjonelle aktivitetene hører til i den brede definisjonen av hva politikk omhandler. Det er da en fare for at respondenter med en smal oppfattelse av politikk ikke vil regne med de ikke-konvensjonelle aktivitetene som å være en del av den politiske deltagelsen. Derfor er det grunn til å tro at ungdoms snevre definisjon av politikk gjør at de ikke betegner sine ikke-konvensjonelle aktiviteter som politiske, og ikke oppgir å være politisk interessert.

2.6 Ungdoms politiske engasjement

Ungdom har et stort engasjement i samfunnet der temaene er av politiske av natur, men ikke tradisjonelt kan forstås som politikk og heller ikke blir forstått som politisk deltagelse av ungdom⁹ (Henn, Weinstein og Wring 2002: 168). Selv om forskningen skal ta sin del av skylden for å skyggelegge mangfoldet av ungdoms politiske interesse har White (2000) vist at ungdom på grunn av dette underrapportert sin egen politiske deltagelse.¹⁰ Ungdom reduserer gjerne politikk til å kun omhandle partipolitikk (White 2000, Ødegård 2001, Henn, Weinstein og Wring 2002). Ungdom har en smal forståelse for hva politikk er, men deltar bredt innen politiske aktiviteter. Ungdoms snevre forståelse for politikk kommer også frem i *Ungdomsundersøkelsen i Fredrikstad* (Ødegård 2001).

---

⁹ Henn, Weinstein og Wring (2002) studerer ungdom mellom 18-24 år.

¹⁰ White (2000) studerer ungdom mellom 14 og 24 år.

I spørreskjemaet skulle familiens rolle som politisk diskusjonsarena kartlegges. Det ble stilt to type spørsmål. I det første ble det spurt om hvor ofte man snakket med foreldre om ulike samfunnsaktuelle temaer. 41 prosent svarte at dette skjedde jevnlig. I det andre spørsmålet ble det spurt om hvor ofte de diskuterte politikk i familien. Bare 19 prosent svarte at dette skjedde jevnlig (Ødegård 2001: 100).¹¹

Dette gir grunn for å tro at samfunnspolitiske temaer utgjør en stor del av de hverdagslige samtalene som ungdom har innad i familien, og motbeviser at ungdom er uinteresserte i politikk. ”Denne disharmonien kan indikere at begrepet politikk forstås og brukes snevert på den rene partipolitikken. Dermed fanges ikke bredden i samfunnsengasjementet som ut-spoler seg på ulike arenaer opp” (Ødegård 2001: 101). Dette blir også beskrevet av flere.

Henriksen og Aalandslid (2006) beskriver at forskning som kun baserer seg på statistikk om ungdoms politiske interesse vil være misvisende fordi mange av ungdommen assosierer politikk med partipolitikk. De mener derfor at den politiske interesse hos ungdom er større enn hva statistikken fanger opp. Enjolras og Seggaard (2011) har også vist at ungdom¹² har et snevrere perspektiv på politikk fordi de i større grad knytter begrepet opp mot de tradisjonelle formene for politikk slik som folkeavstemming og valg. Videre viser de at den voksne delen av befolkningen i større grad knytter politikk til samfunnsrelaterte emner: ”Dette kan forklare noe av forskjellen i politisk interesse mellom ungdom og resten av befolkningen” (Enjolras og Seggaard 2011: 40).

Lidén og Ødegård (2002) viser at selv om ungdom er politisk aktive er det bare en fjerdedel som oppgir at de er interessert i politikk. ”De oppfatter det slik at det er en forskjell mellom å delta i aksjoner og å være opptatt av politikk” (Lidén og Ødegård 2002: 7).¹³ Dette blir bekreftet av forskning som viser at ungdom deltar mer aktivt i de ikke-konvensjonelle aktivitetene enn den voksne delen av befolkningen og til fordel for de konvensjonelle formene for politisk deltagelse. Dette indikerer at ungdom er politisk engasjerte gjennom interesse og deltagelse minst på et like høyt nivå som den voksne delen av befolkningen, men at dette ikke ser ut til å komme frem i de kvantitative målingene som blir gjort. ”The results indicate that, far from being apolitical and apathetic, young people do have an interest in political issues” (Henn, Weinstein og Wring 2002: 174).

---

¹¹ Ødegård 2001: Dette omfattet 1127 9. klassinger og grunnkurselever (14-17 år) i Fredrikstad kommune i april 2000.

¹² Enjolras og Seggaard (2011) studerer ungdom mellom 16-26 år.

¹³ Lidén og Ødegård (2002) studerer i hovedsak ungdom mellom 14-17 år og sammenligner med resten av befolkningen.

Jeg har nå vist at det ser ut til at begrepet politikk kan forstås bredt og smalt og at dette i stor grad henger sammen med hvilke aktiviteter man regner for å være politiske. Dette leder til min første hypotesen H_1 : *En utvidelse av den politiske deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte*. Når vi gjør en bredere måling av den politiske deltagelsen er det flere ungdommer som vil se på sine aktiviteter som politiske.

2.7 Politisk engasjement

Jeg har valgt å studere det politiske engasjementet som en sammenkobling av en politisk interesse og en politisk deltagelse. Interesse og deltagelse i stor grad avhengig av hverandre for å sammen kunne skape et politisk engasjement, som er idealet i samfunnet. Målet med dette er å studere hvordan ungdoms politiske engasjement endrer seg i forhold til de ulike oppfatninger om politikk, interesse og deltagelse. De engasjerte ses på som idealet i samfunnet, og motstykket er *de apatiske*. De som verken er interesserte eller deltar politisk. Jeg skal nå presentere en modell som viser den teoretiske sammenhengen mellom politisk interesse og deltagelse.

2.7.1 Den teoretiske sammenhengen

Figur 1 viser ulike sammenhenger mellom politisk interesse og deltakelse ut fra fire grupper. Disse fire gruppene har jeg valgt å kalle for *de engasjerte*, *tilskuere*, *de instrumentelle* og *de apatiske*. Denne inndelingen er det flere som har gjort før meg for å kunne beskrive forholdet mellom en politisk interesse og deltagelse (Barnes m.fl. 1979¹⁴, Bennett 1986, Van Deth 1990, Lidén og Ødegård 2002¹⁵). Sammenhengen blir også brukt til å beskrive ulike grupper av samfunnet. I denne oppgaven vil jeg bruke denne teoretiske modellen til å sammenligne og forklare forskjeller mellom ungdom og voksnes politiske engasjement. Figur 1 som her danner en teoretisk forklaring vil i analysen bli brukt til å se nærmere på sammenhengen mellom interesse og deltagelse empirisk. Dette for å kunne besvare problemstillingen om en bred måling av politisk interesse og politisk deltagelse vil føre til at flere ungdommer kan ses på som en del av gruppen engasjerte, når det sammenlignes med de tradisjonelle smale målingene og med de voksne. Det er verdt å nevne at denne teoretiske modellen kun ser på

---

¹⁴ Instrumental Political Action: Dem som er interesserte og politisk aktive. Political Detachment: Dem som var interesserte og politisk inaktive. Expressive Political Action: Dem som ikke var interessert men politisk aktive. Political Apathy: Dem som ikke var interesserte og politisk inaktive. (Kaase og Barnes 1979: 527).

¹⁵ De engasjerte: Dem som er interesserte i politikk og har deltatt i en eller flere aktiviteter. Tilskuerne: Dem som er interesserte i politikk og ikke har deltatt i aktiviteter. De instrumentelle: Dem som ikke er interesserte i politikk og har deltatt i en eller flere aktiviteter. De uengasjerte: Dem som ikke er interessert i politikk og ikke har deltatt i aktiviteter. (Lidén og Ødegård 2002: 43).

interesse og deltagelse målt på nominalnivå gjennom at man enten deltar eller ikke, at man enten er interessert eller ikke.

	Politisk aktiv	Politisk inaktiv
Politisk interessert	Engasjerte	Tilskuere
Ikke politisk interessert	Instrumentelle	Apatiske

Figur 1: Politisk interesse og deltagelse

De *engasjerte* er både politisk interesserte og deltagende. Flesteparten av befolkningen plasseres under denne gruppen, nærmere halvparten (Kaase og Barnes 1979: 528, Lidén og Ødegård 2002). Denne gruppen er idealet der man både er politisk interessert og deltar i politiske aktiviteter, selv om vi ikke kan skille nærmere hvilke aktiviteter dette er snakk om. Det er grunn til å tro at flere voksne, enn ungdom, plasserer seg selv i denne gruppen. Fordi voksnes brede forståelse for deltagelse omfatter flere politiske aktiviteter. Det er også slik at det ved tradisjonelle målinger er flere voksne som er politisk interesserte og politisk deltagende.

De *instrumentelle* oppgir at de ikke er interessert i politikk, men deltar likevel. Grunner til dette kan være mange, slik som borgerplikt eller løsrevne engasjementer. Det er grunn til å tro at det er flere instrumentelle ungdommer enn voksne. Der en av forklaringene kan være en redusering av begrepet politikk. Dette påpekes også av andre: ”Vi skal være åpne for at de instrumentelle knytter en snevrere forståelse av begrepet politikk enn det vi gjør her i rapporten” (Lidén og Ødegård 2002: 43). Dette vil i så fall komme frem hvis ungdom flytter seg fra å være instrumentelle ved en smal måling av politisk interesse til å bli engasjerte ved en bred måling av den politiske interessen. H₂: *En utvidelse av den politiske interessen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.*

Likevel kan det være slik at noen ungdommer deltar i politiske aktiviteter for andre grunner enn at de er interesserte, slik som at de deltar i skolesammenheng der det nærmest er et krav om deltagelse, men ikke interesse. Det er om lag en tredjedel av befolkningen som faller inn under denne kategorien. En modell som skiller nærmere mellom konvensjonelle og ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter vil sannsynligvis gi et mer nyansert bilde av gruppen instrumentelle for å sammenligne ungdom med de voksne.

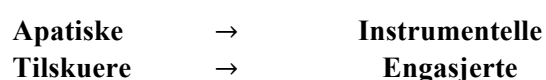
Tilskuerne er gruppen av dem som er interessert i politikk men likevel velger å ikke delta. Her kan vi forvente at det ligger en potensiell deltagelse i beredskap for senere tid (Torpe og Goul Andersen 2000, Lidén og Ødegård 2002). Det er også i denne gruppen ventet

at vi finner ungdom som er i en rotløs livsfase og aktivt velger å ikke delta politisk. Her kan vi finne grupper av ungdom som har en bred forståelse for politikk og ser på seg selv som politisk interesserte, men likevel ikke velger å delta. Det er også en mulighet for at ungdom som deltar i ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter er en del av denne gruppen av tilskuere.

Apati er blitt beskrevet som ”uten følelse for”, ”passivitet”, ”likegyldig”, ”uengasjert” (Bennett 1986: 32). I denne teoretiske modellen utgjør *de apatiske* en gruppen som ikke er politisk interessert og ikke deltar i politiske aktiviteter. Det mest sentrale funnet innen apatiforskning er at en manglende deltagelse ikke er ensbetydende med en manglende interesse, det finnes flere forklaringer på hvorfor noen velger å ikke delta enn at de ikke er interesserte i politikk (Bennett 1986: 32). Likevel må dette ikke misforståes, de apatiske kan betegnes som dem som ikke er interesserte, men jeg har i denne oppgaven valgt å betegne apati som en manglende interesse og deltagelse. Det er en generell oppfatning i samfunnet at ungdom er den mest apatiske gruppen i befolkningen. Lidén og Ødegård (2002: 44) hevder derimot at ungdom ikke utgjør en større del av denne gruppen enn de voksne.

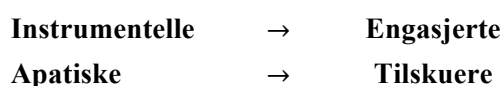
2.7.2 Den utvidede teoretiske sammenhengen

Her presenterer jeg en egen figur 4 som er en utvidelse av figur 1. Denne modellen ser på den politiske deltagelsen inndelt i en smal forståelse via konvensjonelle politiske aktiviteter og en bred forståelse via ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter. Dette ut fra tidligere forskning som skiller mellom en snever og bred forståelse for politikk og faller sammen med en smal og bred form for deltagelse. Videre har jeg poengtert at ungdom gjerne har en smal forståelse for politikk og forbinder politikk med de konvensjonelle aktivitetene, men i større grad deltar i de ikke-konvensjonelle aktivitetene. Det er derfor hensiktsmessig å skille mellom en smal og bred modell for politiske deltagelse for å se om en bredere måling av deltagelse gir flere engasjerte ungdommer (H_1). Figur 2 viser de teoretiske prosessene som er antatt når vi gjør en bred måling av deltagelse. Jeg har da en forventning om at deler av de apatiske og tilskuerne som er de to gruppene av dem som ikke deltar politisk vil flytte seg over til gruppen av de instrumentelle og de engasjerte ved en bredere måling av den politiske deltagelsen. Teoretisk vil en bredere måling av politisk deltagelse favne flere og føre til at færre kan ses på som en del av gruppene som ikke deltar.

Figur 2: Teoretiske prosesser ved en bred måling av deltagelse

Figur 4 presenterer også en inndeling av den politiske interessen i en smal måling som ser på den subjektive interessen og en bred måling som sammenlignet sett kan ses på som en mer objektiv måling av den politiske interessen. Jeg har i en gjennomgang av politisk interesse og aktualiseringen vist at den smale målingen av politisk interesse via selvrapportering er avhengig av den individuelle forståelsen for politikk. Ungdom som trolig har en smalere oppfatning av politikk enn den voksne delen av befolkningen oppgir ved selvrapportering å ikke være interessert i politikk. Jeg tror at en bred måling av den politiske interessen vil korrigere dette gapet mellom ungdom og voksnes politiske interesser i noen grad og føre til at flere ungdommer havner i gruppen av engasjerte (H₂). Figur 3 viser de teoretiske prosessene som er antatt når vi gjør en bred måling av interesse. Jeg har da en forventning om at deler av de instrumentelle og de apatiske som er de to gruppene av dem som ikke er politisk interesserte vil flytte seg over til gruppen av de engasjerte og tilskuerne ved en bredere måling av den politiske interessen. Teoretisk vil en bredere måling av interesse favne flere og føre til at færre kan ses på som en del av gruppene som ikke er interessert.

Figur 3: Teoretiske prosesser ved en bred måling av interesse

Ut fra figur 4 under ser vi at det nå er fire ulike former av figur 1 som presenterte *de engasjerte, de instrumentelle, tilskuerne* og *de apatiske*. Jeg har kalle disse fire ulike modellene ut fra hva de måler. Der modellen for smal interesse og smal deltagelse er den tradisjonelle målingen som bruker selvrapportering som et mål på interesse og konvensjonelle politiske aktiviteter som en form for politisk deltagelse. Det er denne modellen som oftest blir fremstilt, og som Barnes m.fl. (1979), Bennett (1986), Van Deth (1990), Lidén og Ødegård (2002) har vist i sin forskning.

		Politisk deltagelse				
		Smal: Konvensjonell		Bred: Ikke-konvensjonell		
		Ja	Nei	Ja	Nei	
Politisk interesse	Smal: Subjektivt	Ja	Tradisjonelt engasjert	Tradisjonell tilskuer	Ikke-konvensjonell engasjert	Ikke-konvensjonell tilskuer
		Nei	Tradisjonelt instrumentell	Tradisjonell apatisk	Ikke-konvensjonell instrumentell	Ikke-konvensjonell apatisk
	Bred: Objektivt	Ja	Objektivt engasjert	Objektivt tilskuer	Bredt engasjert	Bred tilskuer
		Nei	Objektivt instrumentell	Objektivt apatisk	Bredt instrumentell	Bred apatisk

Figur 4: Politisk interesse og deltagelse, smal og bred

Jeg har utvidet denne tradisjonelle modellen i begge retninger til å forske på en smal interesse og bred deltagelse, og en bred interesse og smal deltagelse. For å kunne skille mellom disse fire ulike formene av figur 1 har jeg valgt å kalle de ulike navn. Dette fører til andre målinger av *de engasjerte*, *de instrumentelle*, *tilskuerne* og *de apatiske*. Til slutt har dette blir en utvidelse som ser på en bred interesse og en bred deltagelse. Det er denne endelige modellen som vil vise om en bred måling av interesse og deltagelse vil føre til at flere ungdommer kan oppfattes som engasjerte, da sammenlignet med den smale tradisjonelle målingen og med de voksne. Sammenligningen vil skje underveis i analysen gjennom tre hypoteser som er presentert basert på tidligere forskning og teori. Hypotesene er som følger:

H₁: En utvidelse av den politiske deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.

H₂: En utvidelse av den politiske interessen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.

H₃: En bred måling av interessen og deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.

Kapittel 3: Data og metode

I kapittelet foran ble det underbygget at det ikke finnes en felles oppfattelse av politikk. En selvrappoter av politisk interesse vil være avhengig av den subjektive forståelsen for hva politikk er. Det ble også poengtert at ungdom gjerne har en smal forståelse, mens voksne har en bred forståelse av politikk, og at dette påvirker målingene både av den politiske interesse og den politiske deltagelsen. Resultatet blir at de tradisjonelle målingene viser at ungdom er mindre politisk engasjert enn voksne.

I denne delen som omhandler data og metode skal jeg bygge opp under validiteten til mine nye målinger av interesse og deltagelse. For å kunne gjøre dette vil jeg se på kritikken den selvrappoterde politiske interessen har fått. Gjennom data og relevans ser jeg også nærmere på generaliserbarheten og relabiliteten til disse nye målene. Dette også gjennom å presentere faktoranalyse som redskap til å finne indikatorer til å måle den politiske interessen og besvare problemstillingen: Vil en bred måling av interesse og deltagelse føre til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte?

3.1 Data

Tidligere forskning på ungdom i Norge har basert seg på store kvantitative datainnsamlinger som Ung i Norge undersøkelsene fra 1992¹⁶ og 2002¹⁷, eller rapporter på bestilling fra kommunene. Det er Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) som i stor grad har utført disse undersøkelsene fra 1997-2003 som en del av Makt- og demokratiutredningen. Videre har forskningen basert seg på skolevalgsundersøkelsene. Ulempen med disse undersøkelsene er at de har begrenset seg til unge fra ungdomsskolen til videregående, og gjort et skille mellom ungdom ut fra stemmerettslig alder. Dette i noen tilfeller for å undersøke om *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år) er mer aktive i andre former for politisk deltagelse, slik som ved Lidéns og Ødegårds rapport (2002). En kritikk av å skille mellom ulike grupper av ungdom er at dette gir dårlige vilkår for sammenligning med den voksne delen av befolkningen.

Denne oppgaven ser på ungdom som en sammensatt gruppe av unge mellom 14-30 år. Dette gir et bedre grunnlag for å sammenligne ungdom med resten av befolkningen og et

---

¹⁶ Ødegård 2010: 43: ”Ung i Norge 1992 var den første store landsrepresentative spørreskjemaundersøkelse blant ungdom i aldersgruppen 13 til 19 år. Utvalget var på 12 287 elever fra 67 ungdomsskoler og videregående skoler over hele landet. Responsraten for studien var på 97 prosent.”

¹⁷ Ødegård 2010: 44: ”Ung i Norge 2002 ble gjennomført i februar 2002 – nøyaktig ti år etter 1992-undersøkelsen. I alt 11 928 elever fra 73 skoler fordelt på 47 ungdomsskoler og 26 videregående skoler deltok i denne undersøkelsen”

større utvalg som gir mulighet for generalisering. Innledningsvis ble det også nevnt at krystalliseringspunktet kommer i slutten av 20 årene som en følge av at Norge er en velferdsstat der flere tar lenger utdanning. Fordi en utvidet forståelse for begrepet politikk ser ut til å være nært knyttet til dette krystalliseringspunktet er det naturlig å sette 30 år som et øvre tak for å studere ungdom. Jeg har likevel i analysene valgt å gjøre den deskriptive statistikken av de brede og smale målingene ut fra aldersinndelingene: *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år), *den eldre ungdommen* (18-23 år) og *de unge voksne* (24-30 år). Dette for å vise nyansene i gruppen ungdom. De endelige resultatene er derimot bare presentert for gruppen ungdom som en sammensatt gruppe av unge mellom 14-30 år. Dette fordi jeg vil sammenligne ungdom politiske engasjement med de voksnes politiske engasjement.

3.1.1 Utvalget

Jeg har laget et nytt datasett som er en sammenslåing av Medborgerundersøkelsen 2001 hovedfil og Medborgerundersøkelsens 2001 ungdomsutvalg. Arbeidsfilen består av totalt N=2594 respondenter i alderen 14-84 år. Jeg har videre brukt *splitt file* funksjonen og *filter* i SPSS for å undersøke ungdom og voksne separat og sammenligne resultatene. Jeg har også redusert spørsmålene fra hovedutvalget til å være identisk med spørreskjemaet for ungdomsutvalget, med ett unntak. Jeg har valgt å beholde spørsmålet om man stemte ved siste nasjonale valg. Dette for å kunne benytte valgdeltakelse som en indikator på konvensjonell og smal politisk deltagelse i analysen.

Aldersgruppene har en liten skjevdeling der de under 18 år er overrepresentert på grunn av sammenslåingen mellom hovedfilen og ungdomsutvalget. Frekvensfordelingen mellom ungdom og voksne er lagt ved i under vedlegg i tabell B1. Likevel ser ikke dette ut til å skape videre problemer for målingen i analysen. Utvalget er også stort nok til å gjennomføre en faktoranalyse med gode forutsetninger og muligheter til å generalisere (Ulleberg og Nordvik 2000).

3.1.2 Medborgerundersøkelsens relevans

Medborgerundersøkelsen er landsomfattende med et stort omfang av samfunnsaktuelle temaer satt i regi av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD).¹⁸ Hensikten med

---

¹⁸ NSD 2001: Data ble samlet inn av MMI men koordineringen og tilretteleggingen av data er utført av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Hovedutvalget var landsomfattende der 5000 personer i alderen 18-84 år ble trukket ut og med en svarprosent på 45,9 prosent bestod det endelige utvalget av 2297 respondenter. I tillegg var det to underutvalg der 1500 respondenter fra Nord-Norge ble trukket ut og et ungdomsutvalg der 592 unge i alderen 14-17 år, svarprosentene på disse var

undersøkelsen er å kunne si noe om hvordan individer i Norge opplever de politiske forholdene, likestilling, medvirkning i arbeidsliv, globalisering og møtet med offentlige institusjoner. Derfor er den godt egnet til å studere politisk engasjement. Medborgerundersøkelsen ble gjennomført i perioden 26.02.01 til 08.06.01 og det er forventet å være noen periodeeffekter.¹⁹,²⁰ Det har ikke siden 2001 kommet en ny Medborgerundersøkelse, men at undersøkelsen nå i 2013 er tolv år gammel betyr ikke at den har mistet sin relevans. Funnene i analysen vil være avhengig av den subjektive forståelsen for politikk og rapportering av politiske aktiviteter og politisk interesse. Det er ut fra mine funn grunn til å tro at skillet mellom konvensjonelle og ikke-konvensjonelle aktiviteter er minsket og blitt generasjonsbetinget. Selv om aktivitetsnivået har endre seg vil en del av mekanismene vil være gjeldende. Endringene i empiri kan fjerne forskjellen mellom en smal og bred måling av politisk engasjement, likevel vil det teoretiske bidraget om en sammenheng mellom politisk interesse og deltagelse være gjellende.

3.2 Analysen

Analysene er gjort i dataprogrammet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) versjon 19. Målet er å se om en utvidelse av interesse og deltagelse fører til at flere ungdommer havner i kategorien *de engasjerte*, og gjøre en sammenligning med den voksne delen av befolkningen for å se om endringene blir det samme som hos ungdom eller om en bredere måling minsker gapet mellom ungdom og voksnes politiske engasjement. Analysene skal teste de tre hypotesene som et verktøy for å kunne besvare oppgavens problemstilling og generalisere rundt temaet ungdom politiske engasjement. En viktig del av analysene er å finn et bredt mål for politisk interesse. Dette har jeg valgt å gjøre gjennom å se etter ulike dimensjoner ved den politiske interessen. Der jeg har valgt den faktoren av størst betydning for ungdom.

---

henholdsvis 42,2 og 50,2 prosent og nettoutvalgene på 633 og 297 respondenter. Spørreskjemaet til underutvalgene var kortere enn til hovedutvalget, men spørsmålene var identiske.

¹⁹ Røkke 2001: Holmlia-drapet var et knivdrap på 15 år gamle Benjamin L. Hermansen den 26. Januar 2001 på Holmlia i Oslo. Drapet var rasistisk motivert og utløste en rekke fakkeltog mot rasisme. I Oslo deltok anslagsvis 40 000 mennesker.

²⁰ 10. september 2001 var det stortingsvalg noe som kan ha økt den politiske interessen og deltagelsen dette året. Valget var i etterkant av Medborgerundersøkelsens innsamling av data. Resultatene av stortingsvalget var et regjeringsskifte fra Jens Stoltenbergs første regjering (Ap) til Kjell Magne Bondeviks andre regjering (Krf, H, V)

3.2.1 Faktoranalyse

Faktoranalyse bli brukt for å måle hypotetiske variabler som ikke lar seg måle direkte, men som i stedet måles indirekte gjennom flere indikatorer. Disse indikatorene blir valgt ut fra teori og tidligere funn innen temaets forskning og resultatene kan derfor være vanskelig å reprodusere (Kim og Mueller 1978). Likevel øker reliabiliteten²¹ fordi en indirekte måling kommer nærmere de sanne verdiene. Faktoranalysen sortere og redusere antall variabler som påvirker det man vil måle til faktorer. Tolkningen av variabler skjer da i klynger slik at det blir lettere å se hva det er som påvirker den latente variabelen (Ringdal 2007). Faktoranalyse har som mål om å forenkle og generalisere.

Jeg har i denne analysen benyttet meg av Eksplorerende faktoranalyse (EFA) for å finne de ukjente dimensjonene som ligger til grunne for korrelasjonen mellom indikatorene og politisk interesse. Dette fordi jeg ikke på forhånd hadde noen antagelser om hvor mange faktorer som ville dukke opp og mitt mål er å finne en annen måte å måle den politiske interessen på enn ved selvrapporing. Ekstraksjonsmetoden er *Principal Component Analysis* (PCA) som ikke egentlig er en faktoranalyse men finner frem til lineære kombinasjoner mellom variablene (Lewis-Beck 1994). Likevel er forskjellene små ved store utvalg (Ulleberg og Nordvik 2000, Eikemo og Clausen 2012).²² Uttrekningen er valgt ut fra *Kaisers Kriterium* der det kreves en egenverdi²³ større eller lik 1 for at faktoren skal beholdes. Jeg har valgt en ortogonal rotasjon i form av *Varimax* fremfor en oblique selv om min tidligere forskning antar at faktorene er korrelerte med hverandre. Dette fordi jeg ved testing av oblique rotasjon ikke så ut til å forenkle faktorstrukturen i noe større grad, og fordi det er lettere å tolke resultatene etter en *Varimax* rotasjon. Målet mitt med faktoranalysen er å finne den faktoren som er av størst betydning for ungdoms politiske interesse og bruke denne nye faktoren som et bredt mål for politisk interesse i analysene. Men også se om voksne og ungdom har ulike dimensjoner ved sin politiske interesse.

Faktoranalysen inneholder 20 spørsmål som kan fungere som indikatorer for politiske interesse. Disse er valgt ut fra tre grupper aktiviteter som ble presentert i kapittel 2.4 om

---

²¹ Ringdal 2007: 469: "Reliabilitet, eller pålitelighet: Går på om gjentatte målinger med samme måleinstrument gir samme resultat"

²² Jeg har testet for andre ekstraksjonsmetoder innen eksplorerende faktoranalyse slik som *Principal axis factoring* men har da fått lignende dimensjoner. Jeg har derfor valgt *Principal Component Analysis* fordi den er enklere å tolke.

²³ Egenverdien er mengde varians hver enkelt faktor redegjør for. Ettersom målet med en faktoranalyse er å forenkle strukturen for å forklare i klynger er ønsket å redusere antall faktorer til en minimum. Hver enkelt faktor skal forklare mer enn hver enkelt variabel alene. En grafisk fremstilling over egenverdiene er lagt ved i figur C1.

politisk interesse. Hvilke spørsmål som ble inkludert i faktoranalysen er under vedlegg i tabell B2 med en tilhørende deskriptiv statistikk.

3.2.2 Indeks

Jeg har valgt å bruke indekser som en metode til å lage nye mål for både interesse og deltagelse. Kort sakt kan en indeks defineres som:

En variabel konstruert ved å kombinere informasjon fra et sett med flere variabler (indikatorer) på en slik måte at antall verdier på indeksen er mindre enn antall verdikombinasjoner for settet med indikatorer... En indeks gir mulighet for å forbedre reliabiliteten. Også validiteten kan styrkes (Hellevik 2007a: 102).²⁴

Der jeg har brukt faktoranalyse til å finne hvilke variabler som egner seg best å lage et nytt bredt mål av politisk interesse for ungdom. Jeg har også laget et bredt mål for politiske deltagelsen via en sammenslåing av de tre ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter med høyest oppslutning. Jeg har derimot brukt mindre plass i oppgaven for å rettferdiggjøre denne sammenslåingen fordi det å bruke ikke-konvensjonelle aktiviteter som et bredt mål for politisk deltagelse er sterkere teoretisk forankret.

3.2.3 Krysstabeller

For å vise den teoretiske sammenhengen mellom politisk interesse og deltagelse, og forske på det politiske engasjementet har jeg benyttet meg av krysstabeller inndelt i total prosent. Dette gir den samme formen som det teoretiske bidraget som er vist i figur 1 og 4. Når målet med oppgaven er å studere om en bred måling av interesse og deltagelse påvirker antallet av engasjerte ungdommer er krysstabeller en enkel måte å vise dette på, og jeg har derfor ikke søkt etter en mer komplekse metoder for å besvare problemstillingen. I vedlegg tabell D2 har jeg lagt ved Cramers V^{25} som en test på krysstabellenes statistiske sammenheng.

Det er lite trolig at sammenhengen mellom interesse og deltagelse kan skyldes en tredje variabel som er årsaken til begge to. Hvis en slik variabel ikke finnes er sammenhengen robust. De variablene som er kjent at påvirker et politisk engasjement er blant annet alder, utdanning og kjønn slik som beskrevet tidligere i oppgaven. Selv om det finnes flere variabler som påvirker både deltagelse og interessen er ikke virkningen spuriøs (Ringdal 2007: 47).

---

²⁴ Se Ringdal 2007: 319 for en annen definisjon.

²⁵ Ringdal 2007: 310-311. Cramers V er en korrelasjonstest brukt på nominalnivå. Der verdien 0 viser ingen sammenheng og 1 ved en perfekt sammenheng.

3.3 Validitet

I de tradisjonelle målingene av politisk interesse og deltagelse er validiteten hos ungdom lavere enn hos voksne. Validitet blir her sett på ut fra definisjonen:

Validitet (gyldighet) betegner samsvaret mellom den teoretiske definisjonen av en variabel og den operasjonelle definisjonen som styrer datainnsamlingen. Dette samsvaret lar seg ikke måle direkte, men må vurderes skjønnsmessig (Hellevik 2007b: 289).

Derfor har jeg lagt vekt på å diskutere validiteten til de nye målene opp mot den kritikken som i starten av oppgaven ble rettet mot de tradisjonelle målingene. Det er i hovedsak tre kritikker mot å kun måle den politiske interessen gjennom bruk av selvrapportering, disse er: sårbarheten ved å bare stille ett spørsmål, validiteten på svaret og respondentens subjektive forståelsen av spørsmålet (Van Deth 1990). Nå skal disse kritikkene drøftes opp mot de nye målingene.

3.3.1 Sårbarheten ved ett og flere spørsmål

Fordelen ved å undersøke den politiske interessen og deltagelsen ved hjelp av flere spørsmål er at resultatene er mindre sårbare for ugjennoimtenkte svar, misforståelser eller andre feilkilder. Det er da en forutsetning at alle disse spørsmålene er identisk stilt til både ungdom og voksne. At måleinstrumentet er likt er en av forutsetningene for høy validitet til data (Backe-Hansen og Frønes 2012). Likevel betyr dette at spørsmålene ikke er tilpasset ungdom slik som *Ung i Norge-undersøkelsene* har gjort, og at spørsmålene er rettet mot politiske aktiviteter som voksne deltar på i større grad enn ungdom (Ødegård 2010: 41). Når resultatene skal sammenlignes er det likevel bedre at spørsmålene er like, enn at ungdommen har fått andre spørsmål som er mer tilpasset.

Ungdomsundersøkelsen i Fredrikstad og Ung i Tromsø viser at ungdoms livsfase har en stor betydning for hvilke politiske temaer de viser en interesse for, der fritidstilbud, utdannings- og jobbmuligheter er på topp (Sletten 2001: 89). Derfor er det trolig at en undersøkelse med en større bredde innen ikke-konvensjonelle aktiviteter ville gitt et høyere mål på ungdoms politiske deltagelse enn når det først og fremst er de konvensjonelle aktivitetene som måles. Medborgerundersøkelsen tilbyr en rekke slike spørsmål for å undersøke politiske meninger, deltagelse og interesse. Flere spørsmål, gir flere svar som gir mer robuste målinger.

3.3.2 Validiteten på svaret

Handlingsspørsmål er i mindre grad avhengig av den subjektive forståelsen for politikk. Når vi antar at det ikke finnes en felles oppfattelse i samfunnet for hva politikk omhandler må vi

også anta at et hvert spørsmål i spørreundersøkelser som er avhengig av individets forståelse for hva politikk omhandler vil ha en validitetsfeil. Man måler ikke det man faktisk vil måle og resultatene er ikke sammenlignbart mellom individene (Ringdal 2007). Når vi bruker handlingsspørsmål er det likevel er fare for at *de instrumentelle* som oppgir å ikke være politisk interesserte blir sidestilt med *de engasjerte* som både er interessert og deltar i politiske aktiviteter, og at forskjellen mellom disse forsvinner. Korrelasjonen mellom interesse og deltagelse blir større. Handlingsbaserte spørsmål gir også mindre rom for ulike tolkninger mellom respondentene, det er opp til forskeren å vurdere om handlingene kan regnes som politiske. Målinger av politisk interesse ut fra handlinger kan derfor stå i fare for å undergrave dem som virkelig ikke er interessert i politikk, men likevel deltar.

3.3.3 Den subjektive forståelsen

Det er blitt statuert at politiske interesse er en latent variabel, med det menes det at politisk interesse ikke er direkte målbar slik som man kan måle individuelle forskjeller i vekt eller høyde, men i og for seg er et hypotetisk begrep som kun kan måles indirekte (Van Deth 1990). Politisk interesse er som vi har vært inne på vanskelig å måle fordi selvrappotereringen baserer seg på et individets forståelse av hva politisk interesser er og at dette kan variere mellom individene. Slik som Van Deth sier det: "...they may just be extrapolating from their habitual behavior when they try to figure out what is meant by "interest in politics" " (Van Deth 1990: 284). Derfor kan man i stedet benytte seg av indikatorer eller skalaer for å finne en mer robust politisk interesse. "...we need an indicator in which what people say reflects how they behave, and the behaviour is idicative of their interest in politics" (Gabriel og Van Deth 1995: 397). Ved hjelp av handlingsspørsmål for politisk interesse tar man i stor grad bort målefeilen den subjektive forståelsen for politikk skaper i resultatene.

Kapittel 4: Analyse og diskusjon

De tradisjonelle målingene av politisk engasjement viser at ungdom i mindre grad enn de voksne er interessert i politikk og har en lavere politisk deltagelse. Analysene har til hensikt om å lage empiriske modeller som ser nærmere på sammenhengen mellom den politiske interessen og deltagelsen hos ungdommer og voksne. Gjennom fire ulike krysstabeller som studerer en smal og bred måling av politisk interesse og deltagelse vil jeg kunne svare på om en bred måling av interesse og deltagelse føre til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte, sammenlignet med seg selv og med de voksne. Jeg vil diskutere hver modell separat før jeg til slutt i kapittelet gjør en oppsummering av funnene i analysen.

4.1 Den tradisjonelle målingen av politisk interesse

Under er den selvrapporterte politiske interessen presentert i en klassisk måling med fire svaralternativer. ”I sin alminnelighet, hvor interessert er du i politikk? Er du meget interessert, ganske interessert, ikke særlig interessert eller ikke interessert i det hele tatt?”. Det er slik den politiske interessen er målt både i medborgerundersøkelsene, valgundersøkelsene og de europeiske undersøkelsene gjennom ESS. Det er også slik den politiske interessen ofte blir presentert som et resultat for å vise at ungdom er mindre politisk interesserte enn resten av befolkningen. Her kommer det tydelig frem at det er et stort gap mellom ungdom og voksne sin selvrapporterte politiske interesse. Dette er en side av at ungdom er mindre engasjerte enn de voksne.

Inndelingen av ungdom i tre aldersgrupper viser også at ungdom ikke er en homogen gruppe, men at det er store variasjoner ut fra alder. I den tidligere forskningen har jeg gjort et poeng av å studere ungdom som en sammensatt men helhetlig gruppe bestående av unge mellom 14-30 år. Dette fordi jeg i denne oppgaven ønsker å sammenligne ungdom og voksnes politiske engasjement. En del av målet med analysene er å undersøke om brede målinger gir et bedre grunnlag for å sammenligne ungdom og voksne. Likevel vil jeg bruke deskriptiv statistikk til å vise forskjellen mellom *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år), *den eldre ungdommen* (18-23 år) og *de unge voksne* (24-30 år) sin politiske interesse og deltagelse. Dette gir også mulighet til å diskutere legitimiteten ved å slå sammen aldersgruppene og studere ungdom som en sammensatt gruppe når de sammenlignes med de voksne.

Tabell 1: Prosent selvrapportert politisk interesse ungdom, inndelt i alderskategorier

Selvrapportert politisk interesse	Ungdom			Voksne
	14-17 år	18-23 år	24-30 år	31-84 år
Meget interessert	4	9	7	10
Ganske interessert	22	39	48	50
Ikke særlig interessert	59	45	41	36
Ikke interessert i det hele tatt	15	8	4	4
Totalt (%)	100	100	100	100
N=2236	294	209	257	1476

Denne oversikten viser tydelig at den politiske interessen stiger med alderen. Det er den yngste gruppen av ungdom som er de minst interesserte og de eldste utgjør de mest interesserte av ungdommen. Spesielt er det verdt å merke seg at interessen ser ut til å stige markant fra *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* til *den eldre ungdommen*. Noe som teoretisk sett kan henge sammen med muligheten til å stemme ved valg slik Berglund (2007) poengterer. Likevel er interessen heller ikke på høyde med de voksne hos *de unge voksne* noe som kan ses på som en bekreftelse for at krystalliseringspunktet skjer i begynnelsen av 30 årene og legitimerer 30 år satt til et øvre tak for min avgrensning av ungdom som gruppe. Tallene fra tabell 1 viser videre at ungdom ikke er en homogen gruppe og det kan derfor kritiseres at jeg velger å slå sammen aldersgruppene til en sammensatt gruppe av ungdom mellom 14-30 år. Likevel velger jeg å gjøre dette slik at jeg får sammenlignet et større utvalgt av unge med den voksne delen av befolkningen.

Når jeg forenkler tabell 1 til å skille mellom dem som er interessert og ikke, utgjør dette tabell 2, for henholdsvis ungdom og voksne. Så kan vi si at det er 42 prosent av ungdom mot 60 prosent av voksne som er politisk interesserte. Selv om dette er en forenkling av virkeligheten gir det et inntrykk av at ungdom er langt mindre interesserte enn voksne.

Tabell 2: Prosent selvrapportert politisk interesse for ungdom og voksne

Selvrapportert Politisk interesse	Ungdom	Voksne
Ja	42	60
Nei	58	40
Totalt (%)	100	100
N=2236	760	1476

Merk: Ungdom: 14-30 år, Voksne: 31-84 år.

Dette tradisjonelle målet av politisk interesse gir liten tvil om at ungdom er mindre interesserte enn voksne. Videre i analysen skal vi se om dette klassiske gapet mellom ungdom og voksnes politiske interesse minsker når målingen av den politiske interessen utvides.

Tidligere forskning antyder at den reelle gruppen av ungdom som ikke er politisk interessert er langt mindre enn den klassiske målingen via selvrapporering viser (Ødegård 2001, 2003). Teoretisk sett har jeg vist at det er et problem at ungdom og voksne ikke har en felles forståelse av politikk og at dette fører til at måling av politisk interesse ved selvrapporering gjør det vanskelig å sammenligne de to gruppene. Det er en bred form for politisk interesse som jeg skal undersøke om gir andre resultater enn de tradisjonelle målingene. Og at dette målet er bedre egnet til å sammenligne ungdom og voksnes politiske interesse i form av reliabilitet, validitet og generalisering.

Videre i analysene skal jeg bruke den selvrapporert politisk interesse som en smal forståelse for politisk interesse der jeg har delt inn i to grupper av dem som er interessert og dem som ikke er interessert. Slik at det empiriske lettere kan knyttes opp mot den teoretiske sammenhengen mellom politisk interesse og deltagelse gjennom krystabeller.

4.2 Smal interesse og smal deltagelse

Nå går jeg over til å studere sammenhengen mellom en smal forståelse for interesse representert gjennom det tradisjonelle målet selvrapporert politisk interesse, og en smal forståelse for politisk deltagelse gjennom valgdeltagelse. Det er grunn til å tro at sammenhengen mellom selvrapporert politisk interesse og valgdeltagelse som er to tradisjonelle mål vil gi en klassisk fordeling av ungdom og voksne. På linje med dem som har undersøkt det samme tidligere (Barnes m.fl. 1979, Bennett 1986, Van Deth 1990, Lidén og Ødegård 2002). Der størsteparten av ungdom og voksne vil plasseres i gruppen av de engasjerte, men ungdom vil utgjøre en lavere andel enn de voksne i en sammenligning. Fordi de både har en lavere selvrapporert politisk interesse og en lavere valgdeltagelse. Fordelingen av den subjektive politiske interessen har vi sett på i tabell 1 og 2, valgdeltakelsen ser vi nærmere på i avsnittet under.

Det tradisjonelle målet på politisk deltagelse har alltid vært valgdeltagelsen. Valgdeltagelse er en konvensjonell politisk aktivitet som er kjernen i det representative demokratiet og begrenset til norske statsborgerskap og stemmerettslig alder. Man er nødt til å fylle 18 år innen valgåret for å få lov til å stemme ved valg. Dette betyr at gruppen av *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år) ikke har mulighet til å delta.

Det er særlig den nasjonale valgdeltagelsen som er blitt brukt som et ultimat mål, og data fra Medborgerundersøkelsen²⁶ er innhentet i valgåret 2001, men før stortingsvalget²⁷.

---

²⁶ Medborgerundersøkelsen ble gjennomført i perioden 26.02.01 til 08.06.01.

²⁷ Stortingsvalget ble i 2001 avholdt 10. September.

Først de som fyller 22 år i løpet av 2001 vil hatt mulighet til å stemme ved det siste stortingsvalget som var i 1997. Det er derfor reelt sett ungdom mellom 21-30 som vi ser nærmere på når vi studerer sammenhengen mellom politisk interesse og valgdeltakelse. Tabell 3 viser fordelingen av dem som stemte ved sist nasjonale valg i to av ungdomsgruppene, sammenlignet med de voksne.

Tabell 3: Prosent konvensjonell deltagelse, inndelt i aldersgrupper

Konvensjonell deltagelse	Ungdom			Voksne
	14-20 år	21-23 år	24-30 år	31-84 år
Ja	-	73	83	94
Nei	-	27	17	6
Totalt (%)	-	100	100	100
N=2103	-	132	239	1732

Disse tallene viser en høyere valgdeltakelsen enn realiteten ved stortingsvalget i 1997.²⁸ Den reelle valgdeltakelsen i hele befolkningen var på 78 prosent (Aardal, Valen og Opheim 1999: 18). Argumentet mitt for å likevel inkludere tallene videre i analysen er at forskjellen mellom førstegangselgere og de voksne er 20 prosent også i disse analysene slik som den faktiske forskjellen er (NOU 2011: 20).

Valgdeltakelsen vil jeg nå bruke til å vise den første teoretiske sammenhengen mellom en smal måling av politisk interesse via selvrapportering og en smal måling av politisk deltagelse ved valgdeltakelse. Forholdet er fremstilt i en krysstabell i tabell 4, for både ungdom og voksne. Ut fra det teoretiske perspektivet har jeg valgt å kalle disse gruppen for: *tradisjonell engasjert, tradisjonell instrumentell, tradisjonell tilskuer og tradisjonell apatisk*. Antagelsene ut fra tidligere forskning er at ungdom utgjør en større gruppe av apatiske enn de voksne og at de voksne utgjør en større del av de engasjerte enn ungdom.

Tabell 4: Prosent selvrapportert politisk interesse og deltatt konvensjonelt, ungdom og voksne

	Ungdom			Voksne		
	Deltatt konvensjonelt	Ikke deltatt konvensjonelt	Total (%)	Deltatt konvensjonelt	Ikke deltatt konvensjonelt	Total (%)
Interessert	50	5	55	60	2	62
Ikke interessert	30	15	45	34	4	38
Total (%)	80	20	100	94	6	100
N=2088	76	292	368	1612	108	1720

²⁸ Frafallet i undersøkelser er høyere blant dem som ikke stemte ved valg (Aardal, Valen og Opheim 1999).

Merk: Ungdom: 21-30 år, Voksne: 31-84 år.

Ut fra tabell 4 ser vi at gruppen av dem som er interesserte i politikk og stemte ved sist valg, *de tradisjonelt engasjerte* utgjør den største gruppen blant både ungdom og voksne. Dette stemmer godt overens med teori, som sier at litt over halvparten av befolkningen er en del av *de engasjerte*. Det er en større andel av de voksne som både deltar og er interesserte, enn blant ungdommen.

Det stemmer at det er flere ungdommer enn voksne som er en del av gruppen *de tradisjonelt apatiske*. Av dem som ikke stemte ved sist stortingsvalg oppgir størsteparten av dem at de ikke er interessert i politikk. Argumentet er da at gruppen av *tradisjonelle tilskuere* er der den minste delen av befolkningen blir plassert fordi det er svært få av dem som er interesserte som valgte å ikke bruke sin stemme. Eller, at det er svært få av dem som valgte å ikke stemme som oppgir å være interessert i politikk. Det er en smule flere ungdommer i denne gruppen enn voksne.

Videre er det *de tradisjonelt instrumentelle* som er utgjør den nest største gruppen av dem som ikke er interessert, men deltar. Her er det en liten forskjell, der det er prosentvis noen flere voksne som oppgir å stemme selv om de ikke er interesserte. Som tatt opp tidligere kan dette tyde på at ungdom i større grad enn voksne knytter sine politiske aktiviteter til målingene av den politiske interessen. Dette skal jeg studere nærmere når jeg ser på hva som skjer ved en utvidelse av deltagelsen i neste del av oppgaven. Gjennom dette kan jeg vise at ungdom deltar i bredden av politiske aktiviteter, mens voksne i den smale delen, og at dette har en påvirkning på i hvor stor grad de oppgir å være politisk interessert. Da har jeg vist at en selvrapporing ikke gagnar ungdommen, og i alle fall ikke gjør det mulig å sammenligne de to gruppene. Tabell 4 vil derfor videre bli brukt som et utgangspunkt for tradisjonell måling av politisk engasjement og sammenligningsgrunnlag for de utvidede målingene mine i analysen.

4.3 Smal interesse og bred deltagelse

Jeg skal nå fortsette å bruke den selvrapporterte politiske interessen som et smalt mål, men for den politiske deltagelsen skal jeg presentere et annet mål som kan ses på som bredt. Målet jeg har valgt er en sammenslåing av tre ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter som har høy oppslutning. Dette er om du har skrevet under på opprop, demonstrert eller vært i en aksjonsgruppe som et forsøk på forandring i løpet av de siste 12 månedene. Har du deltatt på minst en av disse aktivitetene blir det regnet som en bred deltagelse.

Disse tre aktivitetene er valgt nettopp fordi de har høyest oppslutning av alle de ikke-konvensjonell aktiviteten som undersøkes i datasettet. Det er også disse tre variablene som har fått mest oppmerksomhet i den tidligere forskningen, og tradisjonelt har vært brukt sammen eller alene som et mål på ikke-konvensjonell politisk deltagelse. Denne sammenslåingen kan ses på som bred ut fra begrunnelsen om at ikke-konvensjonelle aktiviteter er en del av den brede oppfattelsen av hva politikk omhandler. Jeg mener at disse tre aktivitetene sammen utgjør et mer robust mål på deltagelse fordi det er basert på flere spørsmål. Dette er dessuten politiske aktiviteter som også *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* har mulighet til å delta i, noe som i større grad gjør det mulig å kunne sammenligne ungdom som gruppe med de voksne. Dette er også en fordel når dataene er hentet inn i 2001 før storingsvalget og utelukker alle under 22 år fra den smale målingen av politisk deltagelse. I tabell 5 har jeg vist fordelingen for de tre ungdomsgruppene sammenlignet med fordelingen blant voksne.

Tabell 5: Prosent ikke-konvensjonell politisk deltagelse inndelt i alderskategorier

Ikke-konvensjonell deltagelse	Ungdom			Voksne
	14-17 år	18-23 år	24-30 år	31-84 år
Ja	50	54	49	37
Nei	50	46	51	63
Totalt (%)	100	100	100	100
N=2508	286	207	256	1759

Her ser vi at ungdom prosentvis i alle aldersgrupper deltar i større grad enn de voksne. I gruppen av dem som er utelatt fra det representative demokratiet har halvparten deltatt i en eller flere av de ikke-konvensjonelle politiske aktivitetene. Effekten om at ungdom deltar i større grad enn voksne er høyest hos *den eldre ungdommen* der hele 54 prosent deltar. Det er flere i denne gruppen som har deltatt enn dem som ikke har gjort det. *De unge voksne* deltar også i høy grad, omtrent halvparten. Fordelingen blant ungdom viser også at under en bred måling av politisk deltagelse er det lite variasjon gruppen, og ungdom kan ses på som en homogen gruppe. Dette er en stor fordel når jeg videre vil slå sammen de tre gruppene for å sammenligne ungdom og voksne. Ut fra dette har jeg også en antagelse om at økningen i ikke-konvensjonelle aktiviteter er en generasjonseffekt. Et annet funn er at den sammensatte gruppen ungdom mellom 14-30 år har omtrent en 10 prosent høyere deltagelse enn de voksne i dette brede målet av politisk deltagelse.

Valgdeltakelsen var mye høyere enn den brede deltagelsen for både ungdommen og de voksne. Selv om valgdeltagelse i denne oppgaven er blitt betegnet som et smalt mål for

politisk deltagelse. En kritikk mot mitt nye mål er at det ser ut til å være en lavere oppslutning, og målet kan kanskje ikke kan beskrives som bredt. Argumentet mitt for å likevel gjøre dette er at ikke-konvensjonelle aktiviteter er en del av den brede formen for politisk deltagelse, selv om det er en lavere andel av befolkningen, både ungdom og voksne som benytter seg av denne formen for deltagelse. Et annet argument er at en større del av gruppen ungdom har mulighet til å delta. Det nye brede målet på politisk deltagelse utgjøre en større N blant ungdom og er mer generaliserbart. Mitt nye mål har også tatt utgangspunkt i flere politiske handlinger, ikke bare en og validiteten vil øke.

Det er spesielt interessant at *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år) har en like høy deltagelse som de to andre gruppene av ungdom. Kanskje er dette en kompensasjon for at de ikke kan delta i den konvensjonelle formen for politikk. Det er også interessant at de ikke-konvensjonelle aktivitetene ser ut til å være uavhengige av alder og livsfaser. De fire gruppene som nå skal studeres har fått navnene ut fra at det er den politiske deltagelsen som er utvidet: *de ikke-konvensjonelt engasjerte, de ikke-konvensjonelt instrumentelle, de ikke-konvensjonelt tilskuerne og de ikke-konvensjonelt apatiske*. Her får vi muligheten til å teste H_1 : *En utvidelse av den politiske deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte*. Dette når vi sammenligner med den tradisjonelle målingen av politisk engasjement fra tabell 4.

Tabell 6: Prosent selvrapportert politisk interesse og ikke-konvensjonell politisk deltagelse

	Ungdom			Voksne		
	Deltatt Ikke-konvensjonelt	Ikke deltatt Ikke-konvensjonelt	Total (%)	Deltatt Ikke-konvensjonelt	Ikke deltatt Ikke-konvensjonelt	Total (%)
Interessert	26	16	42	26	34	60
Ikke interessert	25	33	58	11	30	41
Total (%)	51	49	100	37	64	101
N=2492	374	369	743	645	1104	1749

Merk: Ungdom: 21-30 år, Voksne: 31-84 år.

Målet med oppgaven er å undersøke om en bred måling av interesse og deltagelse fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte. Fordelingen over viser at et bredt mål av deltagelse ikke har gitt flere engasjerte ungdommer, men i stede har jevnet ut skillet mellom de engasjerte ungdommene og voksne. Årsaken til dette kan være at deltagelsen i det smale målet var på hele 80 prosent hos ungdom mellom 21-30 år mens det ved mitt brede mål på deltagelse var en oppslutning på 50 prosent hos ungdom mellom 14-30 år. Hvis det brede

målet skulle gitt flere engasjerte enn det smale målet hadde en av kravene vært høyere oppslutning om det brede målet slik at det favnet flere.

En annen forklaring på at det er færre engasjerte ungdommer ved utvidelsen av politiske deltagelse er at den totale prosenten av de som oppgir å være interesserte har minsket med 13 prosent. Dette fordi en større andel av de yngre ungdommene er blitt inkludert i analysen ved en bred måling av deltagelse, og det er denne gruppen som er minst interesserte. Det er derfor vanskelig å gjøre en direkte sammenligning mellom ungdom i det nye målet på deltagelse, fordi utvalget har endret seg. Denne forskjellen finnes ikke hos de voksne. At det er færre som oppgir å være interesserte kan derfor være en del av grunnen til at en bred måling av deltagelse ikke fører til at flere flytter seg til gruppen av *ikke-konvensjonelt engasjerte*.

Den siste forklaringen på resultatene er forankret i forståelsen for hva politikk er. Tidligere forskning viser at ungdom har en smal forståelse for hva politikk omhandler, og de gjerne forbinder politisk deltagelse med konvensjonelle politiske aktiviteter. Videre tror jeg sammen med flere at dette påvirker deres selvrappotering av politisk interesse, og at det vil være en større sammenheng mellom dem som oppgir å være politisk interesserte og et konvensjonelt mål på politisk deltagelse. Når jeg da i tabell 6 gjør en analyse som viser forholdet mellom et bredt mål på politisk deltagelse, som av ungdommer i mindre grad blir betraktet som politisk deltagelse, vil trolig sammenhengen mellom den selvrappoterte politiske interesse og deltagelsen minske. Oppsummert, sammenhengen mellom dem som deltar i ikke-konvensjonelle politiske aktiviteter og oppgir å være politisk interessert vil være mindre.

Flere ungdom havner i gruppen av *ikke-konvensjonelt instrumentelle* enn voksne. Mens det er flere voksne som er interesserte men ikke deltar i den brede målingen av deltagelse. Mine funn er at en bred måling av politisk deltagelse minsker forskjellene mellom ungdom og voksnes politiske engasjement og apati. Men fører til at flere ungdommer havner i gruppen av instrumentelle, mens flere voksne havner i gruppen av tilskuere.

Neste del av oppgaven skal gå over til å vise hvordan vi kan lage et bredt mål for politisk interesse via faktoranalyse. Dette er en større del av oppgaven enn det var å finne et bredt mål for deltagelse fordi det allerede er etablert flere mål som er godt teoretisk forankret for den politiske deltagelsen, mens dette mangler for den politiske interessen. Skillet mellom konvensjonelle aktiviteter som et smalt mål på deltagelse og ikke-konvensjonelle aktiviteter som et bredt mål på deltagelse er også mer veletablert i forskningen enn et bredt mål på politisk interesse. Ett av mine bidrag via denne oppgaven er å vise at dette brede målet for

politisk interesse er hensiktsmessig når ungdom og voksne skal sammenlignes som grupper. Jeg har derfor også brukt mye plass på å legitimere dette målet for å sikre at funnene kan generaliseres, er reliable og valide.

4.4 Bred interesse og smal deltagelse

For å finne et annet mål for den politiske interessen har jeg benyttet meg av faktoranalyse, som ble nøye gjennomgått i kapittelet om data og metode. Jeg har utført Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) som måler homogeniteten i variablene, som en test for om en faktoranalyse er mulig. Det er ønsket en høy verdi, der verdien av det totale datamaterialet er på 0,769. Data egner seg for å gjennomføre en faktoranalyse og en datareduksjon (Hammervold 2012).²⁹

Jeg har sett på en rekke variabler som indikerer politisk interesse som ikke alle er tatt med i de endelige analysene. En liste over disse ligger vedlagt i vedlegg tabell B4. Variablene ble ekskludert fordi de slo ut på flere faktorer i analysen og gjorde målet om å forenkle dimensjonene vanskelig. Jeg har derfor valgt å gjøre en andreordens faktoranalyse der variabler som ladet over 0,3 på flere enn en faktor er trukket ut fra den endelige analysen.³⁰ Målet har vært å redusere de 20 variablene som måler ulike former for politisk interesse til færrest mulig faktorer som kan forklare de ulike dimensjonene ved en politisk interesse. Signifikansnivået i analysene er satt til 0,05 slik at funnene med 95 prosent sikkerhet kan generaliseres tilbake til populasjonen.

Analysene ble gjort ut fra PCA med en Varimax rotasjon, der faktorer med en egenverdi høyere enn 1 ble trukket ut. Faktoranalysen identifiserer syv underliggende dimensjoner ut fra de 20 indikatorene, en betydelig datareduksjon. Likevel vil jeg bare benytte meg av den faktoren som slo ut sterkes for ungdom for å lage en variabel via indeksering som bredt måler den politiske interessen. Faktoren som trekkes ut først har størst forklaring i varians og er derfor mest hensiktsmessig å benytte til dette formålet. Gjennom å se på egenverdien, som er en uvektet score over alle ladningene som slår ut for faktorene ser vi at faktoren *samfunnsinteresse* er faktoren av størst betydning for ungdom. Med en egenverdi på 2,979 for ungdom er det verdt å merke seg at denne faktoren er av lavere betydning for den voksne delen av befolkningen med en egenverdi på 1,034. En grafisk fremstilling av alle faktorenes egenverdi er lagt ved som vedlegg figur C1

---

²⁹ Det er også ønskelig at faktorene bør forklare minst 50 prosent av variansen i variablene som analyseres, som vi ser fra tabell C1 og C2 vedlagt er oppfylt (Ringdal 2007).

³⁰ Uttrekkingen av variabler ble gjort ut fra analysen på ungdom fordi det er denne gruppen oppgaven har som fokus. Som et resultat av dette er det noen indikatorer som lader på flere faktorer i faktormatrisen hos voksne.

Den ulike egenverdien er en del av resultatet som viser at ungdom og voksne har ulike dimensjoner ved sin politiske interesse. Derfor har jeg også tatt med den faktoren som var av størst betydning for de voksne, *partiinteresse*. Dette er den faktoren som er av neststørst betydning for ungdoms politiske interesse og ville kanskje vært et bedre mål når ungdom og voksne skal sammenlignes. Argumentet mitt er likevel at målet med denne oppgaven er å se om en brede målinger kommer ungdommen til gode, og at det derfor er lagt vekt på å velge de målene der ungdom kommer best ut. Selv om dette kan kritiseres. Et utdrag fra faktoranalysen er vist under i tabell 7. Den fullstendige faktoranalysen ligger vedlagt i tabell C4 og C5.

Tabell 7: Utdrag fra rotert faktoranalyse, ungdom, voksne.

Variabler	Samfunnsinteresse		Partiinteresse		Unikhet	
	Ungdom	Voksne	Ungdom	Voksne	Ungdom	Voksne
Nyhetssendinger	0,804	0,697			0,343	0,512
Aktuelt	0,774	0,655			0,348	0,466
Avis	0,653	0,576			0,410	0,419
Arbeidet i parti			0,846	0,852	0,242	0,244
Medlemskap parti			0,716	0,785	0,371	0,367
Deltagelse parti			0,698	0,727	0,457	0,404
Egenverdi	2,979	1,034	2,077	3,586	N=336	N=1476

Merk: Ungdom: 14-30 år, Voksne: 31-84 år.

Alle $x < 0,5$ er fjernet fra tabellen for å gjøre den lettere å lese.

Faktorene har jeg navngitt ut fra hvilke variabler som hadde høyest effekt, der alt over 0,5 kan ses på som en sterk effekt (Ulleberg og Nordvik 2000). At det er faktoren *samfunnsinteresse* som slår ut sterkest for ungdom er i tråd med ungdomsteori fra Ødegård (2001) der det hos ungdom er en stor del av deres politiske interesse å følge med på politiske saker og at den politiske interessen ofte utspiller seg i form av dette. Van Deth (1990) har også bekreftet at ulike indikatorer for å følge med i media er en dimensjonen som kan være med på å beskrive den politiske interessen, akkurat slik som Verba, Sidney og Norman H. Nie (1972) som bruker det å følge med i media som en faktor på den politiske interessen. Faktoranalysen viste som antatt at ungdom og voksne har ulike dimensjoner ved sin politiske interesse, noe som støtter opp om at den politiske interessen kan være vanskelig å sammenligne mellom ungdommer og voksne. Utgangspunktet er ikke likt.

Dimensjonsanalysen er også et verktøy for å vise hvilke variabler som i stor grad representere det samme. Resultatene fra faktoranalysen har jeg derfor brukt til å lage en indeks av variablene som inngikk i faktoren *samfunnsinteresse* før jeg har transformert dem til å være dikotome slik at de skal passe inn i krysstabellen. En oversikt over omkodingene er

lagt ved i tabell D1. Før jeg presenterer krystabellen mellom en bred interesse og en smal deltagelse skal jeg i tabell 8 viser jeg hvordan fordelingen av *samfunnsinteresse* er hos de tre aldersgruppene av ungdom og for de voksne.

Tabell 8: Prosent hvor mange som er samfunnsinteresserte, inndelt i alderskategorier

Samfunnsinteresse	Ungdom			Voksne
	14-17 år	18-23 år	24-30 år	31-84 år
Ja	38	67	75	88
Nei	62	33	25	12
Totalt (%)	100	100	100	100
N=2533	291	207	256	1779

Samfunnsinteresse utgjør det nye brede målet på politisk interesse. Den andre hypotesen er at et bredt mål på interessen skal føre til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte. Antagelsen er at den total gruppen av interesserte ungdommer vil øke, og at dette vil være med på å plassere flere ungdommer i gruppen av engasjerte. Fordelingen av dem som er *samfunnsinteresserte* i tabell 8 tyder ikke på dette. Effekten av *samfunnsinteresse* øker lineært med alderen, akkurat som ved den selvrapporterte politiske interessen. Forskjellen mellom den yngste gruppen av ungdom som er utelatt fra det representative demokratiet til de voksne er 50 prosent poeng. Det er en stor forskjell også når vi bruker *samfunnsinteresse* som et mål for bred politisk interesse. Til sammenligning var avstanden fra den yngste gruppen av ungdommer til de voksne ved det smale målet av politisk interesse på 34 prosent poeng, altså noe laver. Mitt funn er at en utvidelse av den politiske interessen på denne måten ser ut til å øke gapet mellom ungdom og voksnes politiske interesse.

Et annet resultat av min nye brede måling er en økning i den politiske interessen hos alle grupper, sammenlignet med den tradisjonelle målingen tabell 1 gjorde via selvrapporing. Forenklet sett kan det sies at en bred måling via *samfunnsinteresse* gir opp mot 20 prosent flere interesserte enn en smal måling i alle aldersgrupper. Denne brede målingen av politisk interesse favner flere enn den smale målingen, noe som fører til at flere vil kunne havne i gruppen av engasjerte. Dette tyder på at hypotesen H₂: *En utvidelse av den politiske interessen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjert?* kan være korrekt. Dette vil jeg kunne svare nærmere på når jeg studerer sammenhengen mellom ungdom og voksnes politiske engasjement gjennom de fire gruppene som jeg har valgt å kalle: *de samfunnsinteresserte engasjerte, de samfunnsinteresserte instrumentelle, samfunnsinteresserte tilskuerne og de samfunnsinteresserte apatiske.*

Tabell 9: Prosent hvor mange som er samfunnsinteresserte og har deltatt konvensjonelt, ungdom og voksne

	Ungdom			Voksne		
	Deltatt konvensjonelt	Ikke deltatt konvensjonelt	Total (%)	Deltatt konvensjonelt	Ikke deltatt konvensjonelt	Total (%)
Samfunnsinteresse	63	12	75	84	4	88
Ikke samfunnsinteresse	17	8	25	10	2	12
Total (%)	80	20	100	94	6	100
N=2057	294	74	368	1582	107	1689

Merk: Ungdom: 14-30 år, Voksne: 31-84 år.

De samfunnsinteresserte engasjerte utgjør den største gruppen hos både ungdommene og de voksne, videre følger *de samfunnsinteresserte instrumentelle*, *de samfunnsinteresserte tilskuerne* og *de samfunnsinteresserte apatiske*. Rekkfølgen er den samme som ved den klassiske målingen med en smal interesse og en smal deltagelse, bare med en høyere oppslutning om de engasjerte.

Gruppen av *samfunnsinteresserte engasjerte* er større enn gruppen av *tradisjonelt engasjerte* som ble målt i tabell 3. En utvidelse av den politiske interessen fører til at flere ungdommer i en sammenheng mellom interesse og deltagelse kan ses på som engasjerte. Dette bekrefter H₂ om at gruppen av engasjerte er blitt større ved en utvidet måling av den politiske interessen. Når vi sammenligner med den tradisjonelle målinger ser vi at en bred måling av den politiske interessen fører til at flere flytter seg fra gruppen av instrumentelle og apatiske til engasjerte og tilskuere. Dette fordi gruppen av politisk interesserte har blitt større med målet av samfunnsinteresse. Et annet funn er at effekten av en bred måling av politisk interesse er av større betydning for den voksne delen av befolkningen enn for ungdommen. Årsaken til dette er at det er fortsatt flere voksne enn ungdommer som kan ses på som politisk interesserte med dette nye brede målet *samfunnsinteresse*.

Gjennom en sammenligning med dem som totalt oppgav å være politisk interessert av ungdommen i tabell 2 ser vi at det var 42 prosent som oppgav å være interessert, tabell 9 viser at det totalt er 75 prosent av ungdommen som oppgir å være samfunnsinteresserte og kan ses på som politisk interesserte. En bred måling av interesse favner flere ungdommer. Dette er også gjeldende for de voksne. Årsakene til at målet *samfunnsinteresse* favner flere enn selvrappotereringen er diskutert både i kapittelet som omhandler data og metode og i selve faktoranalysen og vil derfor ikke bli gjentatt her. Nå skal vi heller gå over til å sammenligne gruppen ungdom og voksne.

Gapet mellom de interesserte voksne og ungdommen er fortsatt gjeldende, men minsket. Det er 10 prosent flere voksne enn ungdommer som er samfunnsinteresserte, og kan regnes for å være bredt interessert i politikk. Gapet ved selvrapportert politisk interesser var på 20 prosent. Forskjellen mellom ungdom og voksnes politiske interesse har minsket, og en bred måling ser ut til å gi et bedre sammenligningsgrunnlag for ungdom og voksnes politiske interesse. Fremdeles er det flere ungdommer som er i gruppen instrumentelle slik som ved de tidligere målingene, det nye er at det nå også er flere ungdommer i gruppen av tilskuere enn voksne. Funnene ut fra denne krysstabellen skal vi ta med oss videre i neste del der jeg skal se hva som skjer i en krysstabell som måler både interesse og deltagelse bredt.

4.5 Bred interesse og bred deltagelse

En bred måling av politisk interesse sammen med en bred måling for politisk deltagelse utgjør den endelige tabellen som vil kunne svare på om H₃: *En bred måling av politisk interesse og politisk deltagelse fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.* Til sammen de brede målene gruppene av: *de bredt engasjerte, de bredt instrumentelle, bredt tilskuere og de bredt apatiske.*

Tabell 10: Prosent hvor mange som er samfunnsinteressert og har deltatt ikke-konvensjonelt, ungdom og voksne

	Ungdom			Voksne		
	Deltatt Ikke-konvensjonelt	Ikke deltatt Ikke-konvensjonelt	Total (%)	Deltatt Ikke-konvensjonelt	Ikke deltatt Ikke-konvensjonelt	Total (%)
Samfunnsinteressert	33	26	59	34	54	88
Ikke samfunnsinteressert	17	24	41	3	9	12
Total (%)	50	50	100	37	63	100
N=2457	374	364	738	639	1080	1719

Merk: Ungdom: 14-30 år, Voksne: 31-84 år.

Hypotesen stemmer ikke når vi sammenligner med den tradisjonelle målingen av politisk engasjement med selvrapportert politisk interesse og valgdeltagelse. Mine funn tyder ikke på at det er flere ungdommer som har flyttet seg fra de andre gruppene til gruppen av engasjerte. Det kan være flere årsaker til dette. Noen av dem har vi vært inne på når det brede målet for deltagelse ble presentert, som kort sakt fører til at gruppen av dem som deltar politisk har minsket i det brede målet i forhold til det smale. Omfanget av dem som kan havne i gruppen av bredt engasjerte er minsket. En annen forklaring er at utvidelsen av den politiske interessen

førte til at flere kan regnes som politisk interesserte, men at dette i mindre grad korrelerer med den brede deltagelsen.

Gruppen av *bredt engasjerte* er den største gruppen blant både ungdommene og de voksne, de er også like store. Gapet mellom ungdom og voksnes engasjement ser ut til å forsvinne ved en bred måling, noe det også gjorde ved en smal måling av interesse og bred deltagelse. Det ser derfor ikke ut til at det er en bred måling av interesse som sørger for at dette gapet forsvinner, men at dette heller skyldes muligheten for å måle den politiske deltagelsen bredere.

En annet funn er at gruppen av *bredt engasjerte* er lavere enn gruppen av de *tradisjonelt engasjerte*, noe som ikke var ventet. Jeg hadde ventet at ved en bredere måling av interesse og deltagelse så ville gruppen av engasjerte ungdommer øke. Hovedfunnet ut fra denne analysen er derfor at brede målinger for både interesse og deltagelse ikke fører til flere engasjerte ungdommer, men minsker gapet mellom ungdommen og de voksne som både er interesserte og deltagende.

Resultatet som blir forsterket av de brede målingene er at ungdom utgjør en vesentlig større del av de instrumentelle enn de voksne. Selv om gruppen av instrumentelle har minsket fra de tradisjonelle målingene i tabell 4. Hos de voksne er gruppen av bredt tilskuere den største gruppen. Mine brede måling av politisk deltagelse gjennom ikke-konvensjonell deltagelse har ført til at flere voksne har havne i gruppen av dem som ikke har deltatt politisk. Likevel er de interesserte, og havner i gruppen av brede tilskuere. For å samle alle mine resultater fra de fire krysstabellene skal jeg i neste del oppsummere.

4.6 Oppsummering

Tabell 11 og 12 viser en oppsummerende empirisk modell av figur 4. De gir en oversikt over ungdom og voksnes politiske engasjement. Der den største gruppen av engasjerte ungdommer og voksne er i den brede målingen av interesse og den smale målingen av deltagelse. Forskjellen mellom engasjert ungdom og voksne er likevel minst når deltagelsen måles bredt. En bred måling av deltagelse fjerner gapet mellom den engasjerte ungdommen og de engasjerte voksne. Et av mine hovedfunn er at å måle den politiske deltagelsen bredt er av betydning for ungdom når de skal sammenlignes med den voksne delen av befolkningen. Det er også i et slikt mål legitimt å studere ungdom som en sammensatt gruppe av unge mellom 14-30 år og ikke nødvendig å skille mellom aldersgrupper slik mye av den tidligere forskningen har gjort.

Tabell 11: Ungdoms forhold mellom smal og bred forståelse for politikk, prosentvis oversikt

		Politisk deltagelse				
		Smal: Deltatt konvensjonelt		Bred: Deltatt ikke-konvensjonelt		
		Ja	Nei	Ja	Nei	
Politisk interesse	Smal: Selvrapportert politisk interesse	Ja	50	5	26	16
		Nei	30	15	25	33
	Bred: Samfunnsinteresse	Ja	63	12	33	26
		Nei	17	8	17	24

Målinger av ikke-konvensjonelle aktiviteter gir et bedre grunnlag for å sammenligne ungdom og voksne politiske deltagelse. Målinger som også baserer seg på flere spørsmål er mer valide. Når ungdom politiske deltagelse fremstilles gjennom de tradisjonelle smale målingen gir dette ikke et korrekt bilde av deltagelsen. Mål av valgdeltakelse utelukker også gruppen av *dem som er utelatt fra det representative demokratiet* (14-17 år) og enda flere når data ikke samles inn i etterkant av det nasjonale valget samme år. I en bred måling av deltagelse kan også ungdom ses på som en homogen gruppe der deltagelsen er likt fordelt, noe som ikke er gjeldene ved målinger av valgdeltakelse der førstegangselgere har en lavere deltagelse enn andregangselgere og de voksne. Det er mange ting som peker på at en bred måling av politisk deltagelse gagnar ungdommen.

For den voksne delen av befolkningen har skillet mellom en smal og bred deltagelse mindre betydning. De voksne har en lavere deltagelse ved ikke-konvensjonelle aktiviteter enn ungdommer, ut fra dette datasettet. Likevel har voksne en bredere oppfattelse av hva politikk omhandler enn ungdommen og deres selvrapporterte interesse er i mindre grad avhengig av deres deltagelse.

Tabell 12: Voksnes forhold mellom smal og bred forståelse for politikk, prosentvis oversikt

		Politisk deltagelse				
		Smal: Deltatt konvensjonelt		Bred: Deltatt ikke-konvensjonelt		
		Ja	Nei	Ja	Nei	
Politisk interesse	Smal: Selvrapportert politisk interesse	Ja	60	2	26	34
		Nei	34	4	11	30
	Bred: Samfunnsinteresse	Ja	84	4	34	54
		Nei	10	2	3	9

Utvidelsen av den politiske interessen førte til at langt flere ungdommer kan regnes som politisk interesserte. Det er likevel en større jobb å legitimere en utvidelse av den politiske interessen gjennom dimensjonsanalyse enn det er å kritisere målet av selvrapportert politisk interesse. Belønningen ved å gjøre dette er at mitt mål som er kalt samfunnsinteresse deskriptivt gir flere politisk interesserte ungdommer, selv om gapet ikke minsker.

En annen fordel ved en bred måling av politisk interesse er at målet ikke vil basere seg på ett spørsmål, være avhengig av den subjektive forståelsen for politikk, eller være en fare for validiteten på svaret. Faren er likevel at det å være samfunnsinteressert alene kanskje ikke er et godt nok mål på politisk interesse og at analysene mine skulle basert seg på flere faktorer som til sammen dannet den latente variabelen politisk interesse. En annen kritikk er at faktoranalysen baserte seg på forhold nært knyttet opp mot politiske handlinger, og at det er brukt politisk aktiviteter som variabler for å danne faktorer som påvirker deltagelsen.

Selv om det er mange forhold som taler mot resultatene er den teoretiske diskusjonen om at en utvidet interesse og deltagelse gir flere engasjerte ungdommer fortsatt reliabelt og generaliserbart. Et annet bidrag er også at en bred måling av politisk deltagelse fjerner skillet mellom ungdom og voksnes politiske engasjement. Det er like mange ungdommer som voksne som er både interessert og deltar når vi måler deltagelsen gjennom ikke-konvensjonelle aktiviteter.

Kapittel 5: Konklusjon og videre forskning

Vil en bred måling av politisk interesse og deltagelse fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte? Mine funn er at brede målinger ikke fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte. Nærmere tvert imot, det er færre ungdommer som både er politisk interesserte og deltagende når jeg har laget et utvidet mål for interesse og deltagelse. Årsakene til dette kan være mange, og er gjennomgått i den oppsummerende delen over. Mine resultater utelukker likevel ikke at det finnes andre muligheter for å måle en bred interesse og deltagelse som kan sørge for dette.

Jeg har likevel funnet ut at en bred måling av interesse fører til at flere ungdommer kan ses på som politisk interesserte, men at dette ikke minsker gapet mellom ungdom og voksne. Dette nye målet er også som det tradisjonelle målet stigende med alderen, og det er forskjell i de tre aldersgruppene av ungdom. H_2 : *En utvidelse av den politiske interessen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte.* Kan bekreftes, ettersom gruppen av engasjerte øker ved en bred måling av politisk interesse.

Det nye målet av politisk deltagelse fører derimot til at ungdom blir en homogen gruppe med en høyere deltagelse enn de voksne. Resultatet er at en bred måling av deltagelse fjerner forskjellen mellom den engasjerte ungdommen og de engasjerte voksne. H_1 : *En utvidelse av den politiske deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte* må derimot forkastes.

Et fjerde funn er at det er flere ungdommer enn voksne i gruppen av instrumentelle. Dette både innen de tradisjonelle målingene og når målene utvides. Dette viser at ungdom selv om de ikke er interesserte velger å delta politisk. Jeg hadde en antagelse om at dette skyldtes at ungdom hadde en snevrere oppfattelse av politikk enn den voksne delen av befolkningen, og at de refererte til sine politiske handlinger når de oppgav sin politiske interesse. Ut fra funnene min ser dette ikke ut til å stemme. Gruppen av tilskuere er den eneste gruppen som øker både hos ungdom og voksne ved en utvidelse av den politiske interessen og deltagelsen. Både separat og sammen. For de voksne er denne gruppen spesielt høy.

Mitt hovedfunn er at brede målinger av interesse og deltagelse samlet sett ikke fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte. H_3 : *En bred måling av interessen og deltagelsen fører til at flere ungdommer kan ses på som engasjerte* må også avkreftes. Under vil jeg nå kritisere den tidligere forskningen på området og komme med forslag til videre forskning ut fra hva jeg har bidratt med innen for feltet ungdom politiske engasjement.

Til videre forskning kan det være en ide å be unge tolke politikk så bredt som de ønsker for å unngå konflikt med de konvensjonelle tolkningene av politikk. Dette har vært gjort i en del undersøkelser, og burde innføres i flere. Eventuelt kan det i en kvalitativ undersøkelse beskrives hva som menes med politisk interesse og kanskje kunne fått et likt utgangspunkt mellom respondentene slik at svarene kan sammenlignes. Mine resultater tyder likevel på at en annen måling av politisk interessen ikke vil før til at ungdom kan ses på som en homogen gruppe eller få en politisk interesse på nivå med den voksne delen av befolkningen. Den selvrapporterte politiske interessen gav i mine analyser et mindre gap mellom ungdommen og de voksne enn målingene av samfunnsinteresse. Jeg er følgelig av dette kritisk til Ødegård (2001) sin forskning som ikke nevner at selv om samfunnsinteresse gir flere interesserte ungdommer ser dette ut til å øke gapet mellom den interesserte ungdommen og de voksne. Den videre forskningen burde likevel søke etter flere måter å måle den politisk interessen på, slik at målingene unngås å være avhengige av den individuelle forståelsen av politikk.

Innenfor studier som sammenligner ungdom og voksnes deltagelse er det viktig å vise til de politiske aktivitetene som ungdom deltar i. Presentering av politisk deltagelse burde også favne de ikke-konvensjonell aktivitetene slik fremstillingen blir mellom ungdom og voksne blir mer nyansert.

Litteratur

- Backe-Hansen, Elisabeth og Ivar Frønes (2012). *Metoder og perspektiver i barne- og ungdomsforskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Berelson, Bernard R., Paul F. Lazarsfeld og William N. McPhee (1968). *Voting: A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Barnes, Samuel H., Max Kaase og Klaus R. Allerbeck, Barbera G. Farah, Felix Heunks, Ronald Inglehart, M. Kent Jennings, Hans D, Klingemann, Alan Marsh og Leopold Rosenmayr (1979). *Political action. Mass participation in five western democracies*. London: Sage Publication LTD.
- Bennett, Stephen Earl (1986). *Apathy in America, 1960-1984*. New York: Transnational Publishers.
- Berg, Ole T. (2012). Politikk. I nettutgaven til *Store Norske Leksikon* hentet 20.02.13 fra <http://snl.no/politikk>.
- Berglund, Frode (2002). Ungdom og partitilknytning. *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 2002, 2 (1): 3-20.
- Berglund, Frode (2007). Ungdom og Valgdeltagelse. I Engelstad, Fredrik og Guro Ødegårds *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Berglund, Frode, Ingvild S. Reymert og Bernt Aardal (2011). *Valgundersøkelsen 2009. Dokumentasjonsrapport*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Bhavnani (1991). *Talking politics: a psychological framing for views from youth in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eikemo, Terje A., og Tommy H. Clausen (2012). *Kvantitativ analyse med SPSS. En praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker. 2. ed.* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Engelstad, Fredrik og Guro Ødegård (2007). Makt, mening og motstand blant unge. I Engelstad, Fredrik og Guro Ødegårds *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Enjolras, Bernard og Signe B. Segard (2011). *Ungdommens politiske bruk av sosiale medier*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2011:6.
- Fauske, Halvor (2011). *Ungdom – et historisk perspektiv*. Lillehammer: Høgskolen i Lillehammer. Vedlegg til NOU 2011: *Ungdom, makt og medvirkning*.
- Gabriel, Oscar W. og Jan W. van Deth (1995). Political interest. I Jan W. van Deth og Elinor Scarbroughs *The impact of values*. New York: Oxford University Press

- Hammervold, Randi (2012). *En kort innføring i SPSS. Anvendelse innen multivariat statistikk*. Trondheim: Tapir akasemisk forlag.
- Hansen, Tore og Trond Tjerbo (2003). *Politisk engasjement, borgerroller og sosial kapital*. Oslo: Makt- og demokratiutredningen 1998-2003 Rapport 62/03.
- Heidar, Knut og Jo Saglie (2002). *Hva skjer med partiene? Makt- og demokratiutredningen 1998-2003*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.
- Hellevik, Ottar (2001). Ungdommens verdisyn – livsfase eller generasjonsbetinget? *Tidsskrift for ungdomsforskning* 1(1): 47-70.
- Hellevik, Ottar (2007a). Indeks. I Øyvind Østeruds *Statsvitenskapelige leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, Ottar (2007b). Validitet. I Øyvind Østeruds *Statsvitenskapelige leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Henn, Matt, Mark Weinstein og Dominic Wring (2002). A generation apart? Youth and political participation in Britain. *British journal of Politics and International Relations* 4(2): 167-192.
- Henriksen, Kristine og Vebjørn Aalandslid (2006). Politisk deltaking. Deltar vi mindre enn før – eller bare på en annen måte? *Samfunnsspeilet* 2006 5(13)
- Inglehart, Ronald (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. New Jersey: Princeton University Press.
- Jennings, M. Kent (1990). The Crystallization of Orientations. I M. Kent Jennings og Jan W. Van Deths *Continuities in political action*. DeGruyter Studies in North America.
- Kaase, Max og Samuel H. Barnes (1979). In Conclusion. The Future of Political Protest in Western Democracies. I Barnes m.fl. (1979). *Political action. Mass participation in five western democracies*. London: Sage Publication LTD.
- Kim, Jae-On og Charles W. Muller (1978). *Factor Analysis. Statistical Methodes and Practical Issues*. Minnesota: Saga University Paper.
- Lewis-Beck, Michael S. (1994). *Factor Analysis & Related Techniques*. SAGE Publications Toppan Publishing.
- Lidén, Hilde og Guro Ødegård (2002). *Ungt engasjement. Ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitiske deltagelse*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 6/02.
- Marsh, Alan og Max Kaase (1979). Background of Political Action. I Barnes m.fl.

- (1979). *Political action. Mass participation in five western democracies*. London: Sage Publication LTD.
- Martinussen, Willy (2003). *Folkestyre? Politisk medborgerskap i Norge over den siste generasjon*. Oslo: Makt- og demokratiutredningen 1998-2003 Rapport 59/03.
- Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) (2001). Makt- og demokratiutredningen, Medborgerundersøkelsen 2001, hovedfil. Study Documentation.
- Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) (2001). Makt- og demokratiutredningen, Medborgerundersøkelsen 2001, ungdomsutvalg. Study Documentation.
- NOU (2011:20). *Ungdom, makt og medvirkning*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Ringdal, Kristen (2007). *Enhet og Mangfold 2.ed*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Røkke, Turid (2001). *Holmlia-rettsaken: Ti måneder etter fakkeltøget*. Hentet 08.02.13 fra nettgaven til NRK <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.461235>.
- Shani, Danielle (2007). *Developing Interest in Politics; The Effects of Early Life Socialization*. Paper prepared for the Annual Meeting of the Midwest Political Science Association, Chicago.
- Sletten, Mira Aaboen (2001). *Ung i Tromsø. Om Problematferd, firtid, framtid og samfunnsengasjement*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 12/01.
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2009). *Stortingsvalget 2009*. hentet 16.05.13 fra <http://www.ssb.no/valg/statistikker/stortingsvalg/hvert-4-aar/2009-10-15#content>
- Store Norske Leksikon (2007). Interesse. I nettgaven til *Store Norske Leksikon* hentet 29.10.12 fra <http://snl.no/interesse>.
- St.meld.nr.33 (2007-2008). *Eit sterkt lokaldemokrati*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.
- Togebj, Lise (2007). Politisk deltagelse. I Øyvind Østeruds *Statsvitenskapelige leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Topf, Richard (1995). Beyond Electoral Participation. I Klingemann, Hans-Dieter og Dieter Fuchs. *Citizens and the state*. Oxford University Press.
- Ulleberg, Pål og Hilmar Nordvik (2000). *Faktoranalyse*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Van Deth, Jan W. (1990). Interest in Politics. I M. Kent Jennings og Jan W. Van Deths *Continuities in political action*. DeGruyter Studies in North America.
- Van Deth, Jan W. (1991). Politicization and Political Interest. I Karlheinz Reif og

- Ronald Ingleharts *Eurobarometer*. London: Macmillan Academic.
- Van Deth, Jan W og Martin Elff (2004). "Politicisation, economic development and political interest in Europe" *European Journal of Political Research* 4(43): 477-508.
- Verba, Sidney og Norman H. Nie (1972). *Participation in America*. New York: Harper & Row Publishers.
- Watts, Meredith W. (1999). Are there Typical Age Curves in Political Behavior? The "Age Invariance" Hypothesis and Political Socialization. *Political Psychology* 20(3): 477-499.
- White, Clarissa, Sara Bruce og Jane Ritchie (2000). Young people's politics: political interest and engagement amongst 14-24 year olds. York: York Publishing Services.
- Ødegård, Guro (2001). *Ungdomstid i Fredrikstad*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 6/01.
- Ødegård, Guro (2003). Nye tall om ungdom. Samfunnsengasjement blant dagens unge. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 3(2):89-98.
- Ødegård, Guro (2010). *Motløs ungdom? Nytt engasjement i et gammelt demokrati*. Oslo: Akademisk Publisering.
- Ødegård, Guro og Jacob Aars (2011). *Ungdom, valgdeltagelse og stemmerett. En kunnskapsoversikt*. Oslo: Sentere for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor Rapport 4/11.
- Østerud, Øyvind (2007). Politikk. I Øyvind Østeruds *Statsvitenskapelige leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aardal, Bernt, Henry Valen og Ingunn Opheim (1999). *Valgundersøkelsen 1997. Dokumentasjonsrapport*. Oslo: Statistisk sentralbyrå Rapport 16/99.
- Aardal, Bernt (2007). *Norske Velgere: En studie av stortingsvalget 2005*. Danmark: Narayana Press.

Vedlegg A: Tilgangsbrev fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfågres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Mia Tallerås Dimmeldal
Løvsetvegen 83
7224 Melhus

Vår dato: 10-01-2013

Vår ref.: 201300003

Deres dato: 10-01-2013

Tilgangsnummer: 2991

TILGANG PÅ INTERVJUDATA FRA NSD.
Medborgerundersøkelsen 2001 - hovedutvalg
Medborgerundersøkelsen 2001 - ungdomsutvalget

Du gis herved tillatelse til å benytte data fra nevnte undersøkelse i prosjektet, slik som beskrevet i søknaden.

Vi ber om at du merker deg følgende:

- 1) Data utleveres kun til eget bruk og kun til det prosjekt som er beskrevet i søknaden.
Det er ikke tillatt å gi andre tilgang til de data du får (utover dem som er nevnt ovenfor).
- 2) Datafilen skal slettes eller leveres tilbake til NSD etter endt prosjekt eller senest 10-01-2015.
- 3) Dersom du har behov for å bruke dataene til annet formål, må det søkes om ny tilgang.
- 4) Bruker plikter å referere til produsent og distributør av dataene ved å skrive følgende i forord eller fotnote i eventuelle publikasjoner:
"(En del av) De data som er benyttet her er hentet fra Makt- og demokratiutredningens "Medborgerundersøkelsen 2001 - hovedutvalg" og "Medborgerundersøkelsen 2001 - ungdomsutvalget". Undersøkelsen er gjennomført av MMI på vegne av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Data er tilrettelagt og stilt til disposisjon i anonymisert form av NSD. Verken Makt- og demokratiutredningen, MMI eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene eller de tolkninger som er gjort her."
- 5) Bruker plikter å sende NSD/Bergen kopi av eventuelle rapporter/publikasjoner som er utarbeidet på basis av dataene. Dette kan enten være en elektronisk versjon eller tre eksemplarer i papirformat. Disse vil refereres til på våre nettsider og kan gjøres tilgjengelig på nett, om det er ønskelig.

Kontakt: Christopher Tønnessen

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Christopher Tønnessen

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

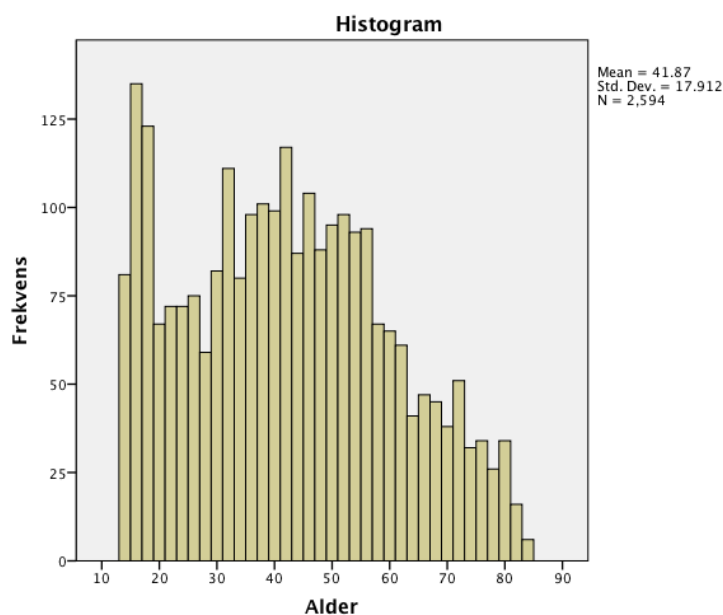

Vedlegg B: Deskriptiv statistikk

Tabell B1: Deskriptiv statistikk alder

Alder	Frekvens	Prosent
14-30 år	766	29,5 %
31-84 år	1828	70,5 %
Totalt (N)	2594	100%

Figur B2: Histogram alder 14-84 år.

Tabell B3: Deskriptiv statistikk av indikatorer brukt i faktoranalysen 14-84 år

Variabel	Beskrivelse	Min.	Max.	Gj.snitt	N
Diskusjon Familie	Diskutere politikk med andre (DISKPOLFAM) Dummykodet til: 0=Aldri, 1=Sjelden, 2=Av og til, 3=Ofte	0	3	1.7975	1806
Diskusjon under oppvekst	Diskusjon av politikk i hjemmet under oppvekst (DISKPOLOPP) Dummykodet til: 0=Aldri, 1=Sjelden, 2=Av og til, 3=Ofte	0	3	1.7014	1806
Politikk aviser	Hvor ofte leser du politisk stoff i aviser (POLAVIS) Dummykodet til: 0=Aldri, 1=Sjeldnere, 2=1-2 dager i uken, 3=3-4 dager i uken, 4=Hver dag	0	4	2.7125	1806
Politikk nyhetssendinger	Hvor ofte lytter til/ser du på nyhetssendinger på radio/tv. (POLNYHET) Dummykodet til: 0=Aldri, 1=Sjeldnere, 2=1-2 dager i uken,	0	4	3.7930	1806

	3=3-4 dager i uken, 4=Hver dag				
Politikk aktuelt	Hvor ofte lytter til/ser du på andre aktualitetsprogrammer (POLAKTUELT) Dummykodet til: 0=Aldri, 1=Sjeldnere, 2=1-2 dager i uken, 3=3-4 dager i uken, 4=Hver dag	0	4	2.4625	1806
Bevisst kjøp	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Bevisst kjøpt bestemte produkter av politiske, moralske eller miljømessige forhold. (FREMBEVIST) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.4581	1806
Boikottet	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Boikottet visse produkter (FREMBOI) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.3146	1806
Demonstrasjon	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Deltatt i offentlig demonstrasjon (FREMDEMO) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.0833	1806
Aksjonsgruppe	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Deltatt i arbeidet i en politisk aksjonsgruppe, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt (FREMAKSJON) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.0657	1806
Opprop	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Skrevet under på et opprop, underskriftskampanje , aksjonslister etc. (FREMOPP) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.3775	1806
Deltatt i arbeidet i et politisk parti	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Deltatt i arbeidet i et politisk parti (FREMPARTI) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.0513	1806
Kampanje	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Gått med eller hengt opp et kampanjemerke eller emblem (FREMKAMPANJE) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.0728	1806
Kontaktet Media	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Kontaktet eller stått frem i media (FREMEDIA) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.1038	1806
Kontaktet offentlig	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd:	0	1	0.3035	1806

	Kontaktet en offentlig tjenestemann på nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå (FREMOFF) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja				
Kontaktet Politikker	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Kontaktet en politiker (FREMKONTPOLITIKKER) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.1595	1806
Gitt penger	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Gitt pengestøtte (FREMKR) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.6749	1806
Samlet penger	Fremgangsmåte ved forsøk på forandring i samfunnet, siste 12 mnd: Samlet inn penger Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.1280	1806
Medlemskap Parti	Medlemskap i et politisk parti (MEDLEM) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.1000	1806
Deltagelse Parti	Deltagelse siste 12 mnd.: Politisk parti (DELPARTI) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.0500	1806
Stemte	Stemte ved siste stortingsvalg (VOTE) Dummykodet til: 0=Nei, 1=Ja	0	1	0.9161	1806

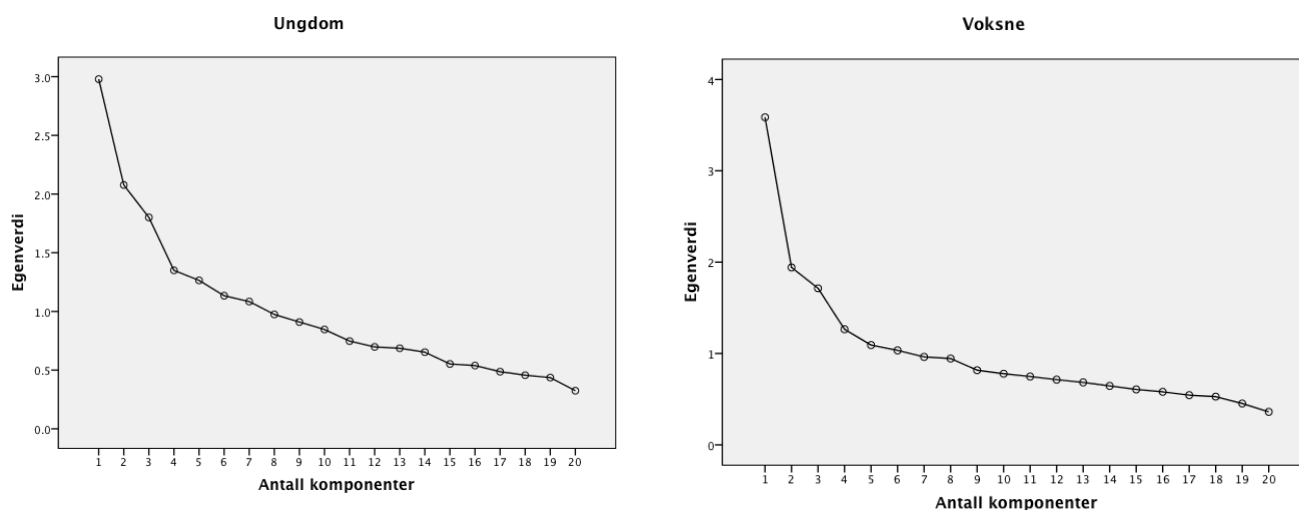
Tabell B4: Uttrukkele variabler fra den første analysen

Variabler som ble trukket ut etter den første faktoranalysen:
Diskusjon med andre
Diskusjon med venner
Annen aktivitet
Deltatt i streik
Deltatt i ulovlige protestaksjoner
Kontaktet advokat eller juridisk rådgiver
Medlemskap fagforening
Hvor ofte bruker du internett til å få informasjon og politikk og samfunn
Kontaktet en forening eller organisasjon

Vedlegg C: Faktoranalyse

Figur C1: Scree Plot Ungdom og voksne

Tabell C2: Total forventet varians for ungdom

Komp	Eigenverdi			Uttrekking sum av kvadrerte ladninger			Rotert sum av kvadrerte ladninger		
	Totalt	% av varians	Kumulativ %	Totalt	% av varians	Kumulativ %	Totalt	% av varians	Kumulativ %
1	2.979	14.894	14.894	2.979	14.894	14.894	2.072	10.359	10.359
2	2.077	10.386	25.280	2.077	10.386	25.280	1.936	9.680	20.040
3	1.801	9.003	34.283	1.801	9.003	34.283	1.700	8.501	28.541
4	1.350	6.749	41.032	1.350	6.749	41.032	1.544	7.718	36.259
5	1.264	6.322	47.354	1.264	6.322	47.354	1.523	7.614	43.873
6	1.134	5.669	53.023	1.134	5.669	53.023	1.505	7.524	51.397
7	1.084	5.420	58.444	1.084	5.420	58.444	1.409	7.046	58.444
8	.974	4.872	63.315						
9	.909	4.547	67.863						
10	.846	4.231	72.093						
11	.747	3.737	75.830						
12	.698	3.489	79.319						
13	.687	3.433	82.751						
14	.653	3.267	86.018						
15	.553	2.763	88.781						
16	.539	2.695	91.476						
17	.487	2.434	93.910						
18	.457	2.284	96.194						
19	.437	2.184	98.378						
20	.324	1.622	100.000						

Tabell C3: Total forventet varians for voksne

Komp	Egenverdi			Uttrekking sum av kvadrerte ladninger			Rotert sum av kvadrerte ladninger		
	Totalt	% av varians	Kumulativ %	Totalt	% av varians	Kumulativ %	Totalt	% av varians	Kumulativ %
1	3.586	17.930	17.930	3.586	17.930	17.930	2.178	10.892	10.892
2	1.942	9.709	27.638	1.942	9.709	27.638	1.800	8.999	19.892
3	1.714	8.568	36.207	1.714	8.568	36.207	1.767	8.833	28.725
4	1.265	6.325	42.531	1.265	6.325	42.531	1.737	8.685	37.410
5	1.092	5.460	47.991	1.092	5.460	47.991	1.580	7.900	45.310
6	1.034	5.169	53.160	1.034	5.169	53.160	1.570	7.850	53.160
7	.963	4.813	57.974						
8	.945	4.726	62.700						
9	.817	4.086	66.786						
10	.778	3.892	70.678						
11	.748	3.738	74.416						
12	.714	3.569	77.985						
13	.684	3.418	81.404						
14	.645	3.227	84.630						
15	.607	3.035	87.666						
16	.580	2.902	90.567						
17	.544	2.721	93.289						
18	.528	2.639	95.928						
19	.453	2.263	98.191						
20	.362	1.809	100.000						

Tabell C4: Den roterte faktormatrisen for ungdom

		1	2	3	4	5	6	7
1	Politikk nyhetssendinger	.804	-.059	-.051	-.033	-.040	-.033	-.012
2	Politikk aktuelt	.774	-.074	.038	.046	.138	.149	.053
3	Politikk avis	.653	.085	.066	.044	.329	.195	.063
4	Stemte ved valg	.416	.122	.077	.051	.129	-.085	-.104
5	Arbeidet i parti	-.038	.846	-.072	.073	-.018	.158	.074
6	Medlemskap parti	-.001	.716	-.039	-.036	.151	.281	-.108
7	Deltagelse parti	.074	.698	.109	.067	-.002	-.094	.157
8	Bevisst kjøp	-.037	-.034	.792	.029	.137	.022	.078
9	Boikottet	.023	-.166	.751	.130	.075	.159	.080
10	Gitt penger	.140	.275	.568	.012	-.090	-.108	.027
11	Demonstrasjon	-.059	.094	.018	.767	.063	.045	-.063
12	Aksjonsgruppe	-.019	.009	.027	.714	.080	.089	.067
13	Opprop	.246	-.009	.134	.566	-.053	.023	.200
14	Diskusjon under oppvekst	.167	-.040	.010	.081	.825	-.017	-.057
15	Diskusjon familie	.219	.135	.108	.028	.767	-.034	.100
16	Kontaktet politikker	.134	.175	-.150	.178	-.037	.693	-.042
17	Kontaktet Media	-.111	.005	.029	.011	.092	.664	.245
18	Kontaktet offentlig	.154	.106	.293	.017	-.131	.573	-.031
19	Kampanje	.028	.120	.060	.217	-.063	-.024	.784
20	Samlet penger	-.051	.019	.100	-.044	.094	.159	.773

Tabell C5: Den roterte faktormatrisen for voksne

	1	2	3	4	5	6	
1	Arbeidet i parti	.852	.071	-.008	.134	.077	.030
2	Medlemskap parti	.785	-.020	-.006	.028	.036	.121
3	Deltagelse parti	.727	.160	.021	.201	.027	.001
4	Demonstrasjon	-.039	.689	.019	.089	.036	.072
5	Aksjonsgruppe	.149	.676	-.064	.168	.114	-.019
6	Opprop	-.046	.601	.321	.001	.069	-.059
7	Kampanje	.177	.546	.069	.142	-.015	.105
8	Bevisst kjøp	.032	.055	.784	.010	.181	-.023
9	Boikott	.004	.144	.762	-.096	.132	.010
10	Gitt penger	-.047	-.005	.573	.343	-.146	.122
11	Kontaktet offentlig	.067	.057	.121	.761	.152	-.073
12	Kontaktet media	.110	.264	-.028	.639	-.070	.061
13	Kontaktet politikker	.361	.155	-.049	.607	.191	.055
14	Diskusjon familie	.124	.083	.156	.063	.707	.120
15	Diskusjon oppvekst	.044	.107	.070	.092	.689	.044
16	Samlet penger	.246	.129	.248	.307	-.372	.053
17	Politikk nyhetssendinger	-.013	-.030	-.025	.011	.003	.697
18	Politikk aktuelt	.013	-.032	.069	.042	.311	.655
19	Politikk avis	.118	.065	.126	.160	.436	.576
20	Stemte ved valg	.096	.133	-.014	-.061	-.129	.491

Vedlegg D: Krysstabeller

Tabell D1: De brede målene av politisk interesse og deltagelse, 14-84 år.

Variabel	Beskrivelse	Min.	Max.	Gj.snitt	N
Samfunnsinteresse	En sammenslåing av variablene ”politikk nyhetssendinger”, ”politikk aviser” og ”politikk aktuelt” som dukket opp under samme dimensjon i faktoranalysen. Disse ble slått sammen til den nye variabelen ”Samfunnsinteresse”. Denne variabelen hadde en skala fra 0-12. Deretter ble variabelen laget dikotom, der 0=1-6 og 1=7-12.	0	1	0,7892	2533
Ikke-konvensjonell deltagelse	En sammenslåing av variablene ”demonstrasjon”, ”aksjonsgruppe” og ”opprop”. Dersom deltagelse på minst en av disse variablene gir det verdien 1= har deltatt, dersom ingen deltagelse på noen av disse variablene gir dette verdien 0= har ikke deltatt.	0	1	0,4099	2508

Tabell D2: Kjikvaderattest for krysstabellene, ungdom og voksne

Krysstabellene	Kjikvaderattest	
	Ungdom	Voksne
Tabell 4: Smal interesse og smal deltagelse	28,145	38,830
Tabell 6: Smal interesse og bred deltagelse	23,249	47,852
Tabell 9: Bred interesse og smal deltagelse	12,501	37,303
Tabell 10: Bred interesse og bred deltagelse	15,197	15,724

Merk: Signifikans $p < 0,000$.

Tabell D3: Cramers V for krysstabellene, ungdom og voksne

Krysstabellene	Cramers V	
	Ungdom	Voksne
Tabell 4: Smal interesse og smal deltagelse	0,277	0,150
Tabell 6: Smal interesse og bred deltagelse	0,177	0,165
Tabell 9: Bred interesse og smal deltagelse	0,184	0,149
Tabell 10: Bred interesse og bred deltagelse	0,144	0,096

Merk: Signifikans $p < 0,000$.